

Sreda, 25. januar 2006.

Svedok Milan Kotur

Svedok Branko Kostić

Otvorena sednica

Optuženi je pristupio Sudu

Početak u 9.04 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, možete da nastavite.

DODATNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Robinson (Robinson). Dakle, pukovniče, pred vama je ovaj izveštaj Sektora za operativno-štabne poslove koji smo gledali. Kaže da su pripadnici MUP-a izvodili akcije protiv šiptarskih terorista. Da li se iz tog izveštaja vidi ko je izvodio akcije? Da li tu ima neke dileme?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Tu ne postoji nikakva dilema, vidi se da je to akcija MUP-a.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, to smo juče prešli. Nemojte da se bavite onim čime ste se već pozabavili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Neću se više na tome zadržavati. Pukovniče, ja nisam mogao da pronađem u međuvremenu, ali ovde je bila prikazana i stranica iz dnevnog izveštaja komandanta te "bg 243/1" koja je bila na Dulju (Duhel) i Štimlju (Shtime) i u tom dnevnom izveštaju, redovno je bilo zapisano, u rasporedu jedinice nije bilo promene za taj dan 15. Da li to znači da je jedinica angažovana ili neangažovana?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Znači da je neangažovana, ako je stanje bez promene, znači i nema gubitaka, nema kretanja, nema ništa. Stanje je kao što je bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, hvala vam. U vezi sa ovim pitanjem koje se odnosilo na Vokera (William Walker), molim vas recite precizno, šta je Voker na tom prvom sastanku rekao Lončaru, kada se sreo s njim? To je bio prvi susret. Gde je bio taj prvi susret?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Taj prvi susret ...

TUŽILAC NAJS: On ne može precizno da kaže šta je Lončar rekao Vokeru, budući da on tamo nije bio prisutan. Ovo smo već prešli i videli šta je Lončar rekao u svojoj izjavi, a takođe treba da vidimo da li je to relevantno.

SUDIJA ROBINSON: Pukovniče, da li ste vi bili na tom sastanku?

SVEDOK KOTUR: Nisam imao prevod.

prevodioci: Da li sada čujete prevod? Da li sada čujete? Da li sada čujete prevod?

SVEDOK KOTUR: Da.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, svedok nije bio prisutan na tom sastanku. Kako on može da nama kaže šta je Lončar tom prilikom rekao?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja nisam ni pitao šta je rekao Lončar, nego šta je rekao Voker. Sada ću da pitam svedoka da li je bio ...

SUDIJA ROBINSON: Šta je Voker rekao ... Kako on uopšte može da odgovori na to pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Naravno da ne može da odgovori, ako nije bio na sastanku. Ja sam razumeo da je bio na sastanku. Dakle, pukovniče, jeste li vi bili na tom prvom sastanku gde se sreo Voker sa Lončarom ili Lončar sa Vokerom?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Ja sam juče to još ili prekjuče u izlaganju svom rekao da sam bio na tom sastanku. General Lončar, bio sam ja, pukovnik Mijatović, predstavnik MUP-a sa prostora Kosova i Metohije i gospođa koja je prevodila, znam da se zvala Gordana, iz punkta saveznog Ministarstva inostranih poslova koji je bio u Prištini (Prishtine).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, bili ste na tom sastanku?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Da, to ima u ovim izveštajima što smo ih priložili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je l' to prvi put da su se sreli ...

TUŽILAC NAJS: Dakle, on govori o tom sastanku, a ne govori o sastanku između Lončara i optuženog, a ja mu nisam postavio nikakva pitanja u vezi sa tim sastankom.

SUDIJA ROBINSON: Da, vi ste postavili pitanja u vezi sa tim sastankom.

TUŽILAC NAJS: Ne, ja nisam postavio pitanja o tom sastanku, već o sastanku sa Miloševićem, sa optuženim. Sada se sugeriše da je Voker tražio da Lončar bude tu, a ne da je optuženi ponudio da Lončar bude tu. Tako nešto se sada tu plasira.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs (Nice), ja ću da dozvolim da se postavi ovo pitanje, iako je periferne prirode. Dakle, gospodine Miloševiću, nastavite. Da li ste dobili odgovor na postavljeno pitanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo sam hteo da čujem šta je Voker rekao. Je li to bio bio prvi sastanak između Vokera i Lončara?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Ja mislim da se Lončar sa njim sastao i sa našim šefom punkta Slanom, na momentu kad je došao na aerodrom, ja mislim da je to bilo 11. novembra, ali zvanični sastanak je to bio, prvi, 15., 16. novembra u zgradi gde je bilo sedište Vokerove misije, kod njega.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta je Voker tom prilikom rekao?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Voker je tom prilikom rekao gospodinu Lončaru, da se on izvinjava Lončaru ako ga je odvojio od penzionerskih bezbrižnih dana, igre sa unukom, šetnje, jer je on zamolio gospodina Miloševića, u razgovoru, kada je bio u Beogradu, sa vama, da bi želeo da radi sa Lončarom. Pitao je gde je Lončar, želeo bi da radi sa njim, jer je imao dobru saradnju sa njim iz Slavonije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala. Nećemo se više na tome zadržavati. Što se tiče Vokerove aktivnosti, molim vas stavite na grafoskop,

evo ovde je samo prva strana i poslednja strana, ovo je sa sajta "Alliance for New Kosovo" (Alijansa za novo Kosovo). Na prvoj strani piše "Kosovo treba da bude nezavisna država u punom smislu", to je, znači, ta alijansa. Samo za sekunduda se vidi stranica ...

TUŽILAC NAJS: Nisam siguran na šta se ovo odnosi. Vidim na koji način se uvodi pitanje Vokerove objektivnosti. Ja nisam o ovome postavio nikakva pitanja, pa me interesuje u kom pravcu se sada krećemo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo, sasvim će da bude jasan pravac. Je l' to na grafoskopu, ja ovde ne vidim. Dobro, to je, znači ... Pokažite, molim vas, gornji deo da se vidi naslov. Dobro, dobro. E sada, molim vas, samo poslednju stranicu. Sada vas molim samo poslednju stranicu pokažite. Ovde piše "ambasador Vilijam Voker, bivši specijalni predstavnik UN (United Nations) u Istočnoj Slavoniji i šef Verifikacione misije na Kosovu" (OSCE Kosovo Verification Mission)". Dakle, tu su nabrojani članovi tog upravnog odbora ove asocijacije. Dakle ovo je u vezi sa pitanjima na kojima ste odgovorali, pukovniče, o objektivnosti i poštenju Vilijama Vokera. Da li je on u ...

TUŽILAC NAJS: Ja ne mogu da se setim da sam postavio takva neka pitanja. Ako jesam, onda jesam, ali se ne sećam. Sve jedno, mene intresuje odakle ovo dolazi. Ovo je jednostavno pokušaj da optuženi uvede nešto što on misli da ne ide u prilog Vokeru ili da se ambasador Voker prikaže u nekom negativnom svetlu ili jednostavno gubi vreme?

SUDIJA ROBINSON: Kako ovo proizilazi iz unakrsnog ispitivanja, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Sve vreme gospodin Najs pokušava da dokaže kako se Verifikaciona misija ponaša objektivno i nepristrasno, što je potpuna neistina. Ovde je jedan od dokaza o kakvim se čovekom radi na čeli te misije. Inače on ima krvave ruke do ramena još iz Salvadora (Salvador) i, uopšte, bio je glavni čovek za prljave poslove koji su oni obavljali. Voker je kriminalac, nema šta.

(Pretnosno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, Pretresno veće neće da dozvoli da postavite to pitanje. Postavite drugo pitanje.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, molim vas da pogledate poslednju rečenicu. Ja pozivam Pretresno veće da sprovede neke disciplinske mere protiv ovog optuženog, budući da ovo nije mesto na kome treba da mu se dozvoli da iznosi takve primedbe, bez obzira koje ga emocije na to nagone, ali on nije ovde da tako nešto govori. Jednostavno radi se o nečemu neprikladnom i on jednostavno ne može da se ponaša na taj način, niti može da mu se dozvoli takvo ponašanje. Ja nisam ovde da štitim bilo koje svedoke, međutim da se koristi sudnica i Sud za iznošenje ovakvih nekih primedbi je, jednostavno, neprihvatljivo i tako da se govori o svedoku i čoveku koji ima određeni međunarodni ugled. To je jednostavno neprihvatljivo.

SUDIJA ROBINSON: Ja ne vidim na koju izjavu se vi pozivate. Pokušavam da vidim o čemu govorite.

TUŽILAC NAJS: Neću to da ponovim, ali počinje rečenicom "to jednostavno dokazuje" i tako dalje. To šta je on rekao o tom čoveku ovde u sudnici, je jednostavno neprihvatljivo i to se ne sme dozvoliti.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, morate da pazite kada iznosite određene komentare tokom postavljanja pitanja, pogotovo kada se to odnosi na karakter nekog svedoka, osim, naravno, ako nemate neke dokaze koji podržavaju vaše teze. Da li imate još neka pitanja? Imajte na umu ograničenja, obim i svrhu dodatnog ispitivanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Naravno, imam na umu. Ovo je dodatno ispitivanje izuzetno kratko, gospodine Robinson. Samo još nekoliko pitanja. Vi ste ovde, pukovniče, dobili izjavu jednog vojnika čije ime nije saopšteno i ja ga, naravno, neću citirati, ali gospodin Najs vas je pitao u vezi sa nekakvom aktivnošću koja je trebala da ima cilj da se albanski civili upute prema Korenici (Korenice), jer su ih tamo čekali iz MUP-a sa listama imena terorista i ovi su onda čistili taj prostor od Albanaca. Vi ste u odgovoru na to rekli da to uopšte nije bio cilj te operacije. Da li se sećate toga?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Sećam se.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta je bio cilj te operacije?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Cilje te operacije je bio da se sa prostora Reke (Reke), gde je, po procenama, bilo ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nije to u pitanju Reka, to je nešto prema Korenici, koliko ja shvatam.

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: To je taj prostor. Ceo se zove Reka, od Junika (Junik) do Đakovice (Gjakove), ta dolina cela se zove Reka. Cilj je bio samo uništenje terorističkih snaga koje su bile na tom prostoru. Cenili smo, ja ne znam koja je bila tamo, ima tamo numeracija, cenili smo da je bila i postojala jedna brigada, jačine oko negde 200 ljudi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala. Na jednom mestu stoji, inače u njegovoj izjavi paragraf 42, samo da vidim, paragraf 42, dobro, on je rekao da su, evo, piše: "Kada su civili otišli, mi smo zapalili kuće, to je bilo naređenje". Da li je bilo kakve naredbe, bilo kog nivoa starešine Vojske Jugoslavije, od komandira voda, najniže jedinice, pa uopšte, da ne licitiram sad do vrha, da se zapali neka kuća, namerno, znači, po nameri?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Gospodine Milioševiću, mi smo u vojsci, imamo i imali smo starešine sposobne, manje sposobne i nesposobne, ali umno poremećene nismo imali, a to bi mogao da naredi samo umno poremećen čovek. Ja za takvog u Vojski Jugoslavije nisam znao, da je bio na komandnoj dužnosti i takvo naređenje niko nije dobio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala. U paragrafu 44 on kaže da je jedan "vojnik iz našeg bataljona bio ubijen". Da li je bilo moguće da tog vojnika iz njegovog bataljona, da ubiju civili?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Ja znam da je ta jedinica imala jednog mrtvog. Znam da je kod Vukovića bilo nekoliko ranjenih i, čini mi se, jedan mrtav. Imali su oni gubitaka u toj operaciji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U paragrafu 44, on, neću da pominjem imena nikakva, da se ne bi reklo da indetifikujem na taj način svedoka, da je jedan kapetan "naredio četvorici Albanaca, taoca, da nose telo ubijenog vojnika", mene ova reč "taoci" ... Je li jedinica Vojske Jugoslavije uzimala neke taoce u bilo koje vreme, za vreme bilo kakve akcije protiv UČK-a (Ushtria Clirimtare e Kosoves)?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Ja prvi put čujem za to da je neko držao taoce, što se tiče Vojske Jugoslavije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, pukovniče. Još samo nekoliko pitanja. Vas je na početku gospodin Najs, na početku unakrsnog ispitivanja, pitao šta ste radili u to vreme. Jeste li vi sve vreme dok ste obavljali posao šefa tima Prištinskog korpusa za saradnju sa Verifikacionom misijom, zadržali svoju funkciju načelnika roda pešadije u štabu Prištinskog korpusa?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Jesam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, vi ste paralelno obavljali i svoju osnovnu dužnost i istovremeno bili na čelu tima za odnose s Verifikacionom misijom?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Svi oficiri u timu i svi oficiri za vezu u graničnim bataljonima i garnizonima obavljali su svoje redovne dužnosti, a pored redovne obavljali su i ove dužnosti oficira za vezu, s tim da je prioritet bio u obavljanju dužnosti oficira za vezu. Ja sam tada obavljao tri dužnosti. Bio sam vođa tima za odnose s Verifikacionom misijom ispred Prištinskog korpusa, bio sam pomoćnik gospodina Lončara u saveznoj komisiji za odnose sa Verifikacionom misijom i bio sam načelnik roda pešadije u komandi korpusa, za to vreme, do 10. marta. Od 10. marta sam bio samo član tima za odnose sa Verifikacionom misijom i dalje sam bio načelnik pešadije i nisam bio pomoćnik Lončaru, jer je došao general Branković.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vi ste, gospodin Najs je rekao da ste vi smenjeni. To je tvrdio i ovaj Caglinski (Richard Ciaglinski) u svojoj izjavi. Vi ste rekli da je to bila reorganizacija i da niste smenjeni. Jeste li vi smenjeni ili niste?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Ne, nisam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Juče ste pomenuli šemu organizacije koju smo videli na početku, znači Generalštab, pa onda tim Generalštaba, tim Treće armije, tim Prištinskog korpusa.

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Sad, sad nije bilo više tima Prištinskog korpusa, nego je bio jedan jedinstven tim, armija i Prištinski korpus bili su jedan tim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sada recite, molim vas, šta je do 10. marta u vezi s tim poslovima radio general Branković?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Branković je 10. došao iz Beograda, sa ekipom onih 26 verifikatora, novih, koji su došli sa poznavanjem engleskog jezika, da se zamene oficiri za vezu. U svim garnizonima da se zamene oficiri za vezu, u svim graničnim bataljonima. Došli su ljudi iz Vojske Jugoslavije sa poznavanjem engleskog jezika i Branković je sa njima došao zajedno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tom reorganizacijom praktično spojen armijski tim i korpusni tim, tako da je umesto dva bio jedan?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Rekao sam: od dva napravljen je jedan. Iz armijskog i Prištinskog korpusa, od armijskog tima i prištinskog napravljen je jedan. Sve do ove reorganizacije, na čelu tima armije bio je general Mladenović, zamenik mu je bio Sredojević, to se vidi iz svih potpisa do 10. Od 10. imate samo potpis pukovnika Petrovića koji je bio na čelu tog zajedničkog tima. Više nije bio jedan tim. To se vidi i po potpisima. Više nije stari armijski ... Stari prištinski tim je reorganizovan u jedan jedinstven, a sa ovim promenama koje sam vam rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Posle, otprilike, nedelju dana nakon te reorganizacije, misija se naglo povukla sa Kosova i Metohije.

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: 20. u jutarnjim časovima već, ranim jutarnjim je krenula.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, ovih 26 oficira sa poznavanjem engleskog i ta reorganizacija, ukрупnjavanje tima i pojednostavljivanje, znači ukidanje višestepenog tima već pravljenje jednog, da li bi to neko radio zbog nekih sedam dana ili je to rađeno pod pretpostavkom da će ta saradnja da bude dugotrajna?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Niko normalan ne bi za sedam dana vršio reorganizaciju i dovodio tolike oficire, vršio sa njima obuku i uvodio ih u posao. Njima je čak jedno predavanje i general Drevenkijević (Karol John Drewienkiewicz), što se vidi iz dnevnika izveštaja, održao u cilju dosadašnje saradnje, šta on očekuje od njih i tako, probleme kako je on gledao. Lično je održao predavanje tim oficirima u klubu vojske, u 15. brigadi gde smo držali taj kurs.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Caglinski, ova izjavi koju vam je pokazao gospodin Najs, kaže da je taj tim došao da kvari odnose sa misijom. Da li možete da komentarišete taj stav?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: To je potpuno glup stav. Ja sam njega upoznao. Dolazi ekipa koja će samo to raditi, da poboljša rad. Prvo, zna jezik, drugo, samo im je to posao. U odnosu na sve oficire koji su pored sebe, mi smo i u komandi korpusa, ja mislim da čak u mojoj beležnici stoji da smo mi u dva navrata razgovorali i da ima problema sa oficirima za vezu u potčinjenim jedinicama, da ima čak negde zabeleženo na sastanku kolegijuma kod komadanata korpusa, da smo o tome raspravljali. To je bila potreba i u nekoliko izveštaja koji su ovde priloženi stoji da treba da se napravi jedan jedinstven tim, od armijskog i prištinskog i da dođu drugi oficiri i to se realizovalo u vremenu od mesec dana. Od početka inicijative do realizacije prošlo je mesec dana i obuke tih starešina i tako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li može na bilo kakav način da se objasni objašnjenje Caglinskog kako ste vi smenjeni zbog dobrih odnosa sa njim?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: To ne može da stoji ni slučajno. To je potpuna laž, neistina, kao što je on mnoge stvari rekao do sad.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U vezi sa onim pitanjima koja se tiču kako ste vi ustanovili da je on svedočio, da li je na javnoj sednici kada je svedočio Caglinski, rečeno sve osim imena?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Sve je rečeno osim imena. Visoki oficir iz komande je rekao i crtao je na karti, ja sam lično gledao taj snimak. I to je bilo jasno svakom, zna se s kim je on kontaktirao i gde je bio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: On nije kontaktirao s mnogo ljudi, nego sa vama.

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: On je bio na vezi svakodnevno samnom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Samo sam to hteo da razjasnimo. Pita vas je gospodin Najs šta ste radili. Vi ste malopre rekli da ste bili načelnik roda pešadije u korpusu i da ste, vi ste po toj funkciji bili član štaba korpusa?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle da li je nešto neobičajno ... Vi ste inače u svojoj karijeri bili na dužnosti komadanata brigade?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Jesam, šest godina sam bio komadant brigade.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, posle te dužnosti komadanta brigade otišli u štab korpusa i bili načelnik roda pešadije koja je, u stvari, 80 odsto tog korpusa.

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: 60 odsto.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 60 odsto korpusa.

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je uobičajno da komadant korpusa pošalje jednog od svojih pomoćnika i članova štaba na teren, kod neke od brigada u sastavu korpusa, da proverí stanje, izvrši inspekciju, ustanovi teškoće koje oni imaju i da o tome referiše. Da li je to uobičajno ili je to nešto neuobičajeno?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: To i jeste zadatak načelnika roda, kao najstručnijeg organa u tom rodu, da u jedinicima koja je bila motorizovana jedinica, ne kada sam ja bio komadant te 125. brigade koja je bila na Košarama (Koshare) ... Ja sam objasnio, posle proboja terorističkih snaga na Košare, ja sam hitno upućen tamo da sagledamo snage, problem i da pomognem komandi brigade na rešavanju tog problema. I to smo mi radili celo vreme. To je osnovni naš zadatak bio dole.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro.

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: I sprečavanje agresije sa prostora Albanije (Albania).

prevodioci: Molimo govornike da uspore i da se ne preklapaju.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, svedoče, prevodioci vas mole da usporite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Komentarišući pitanja koja se tiču Račka (Recak), gospodin Najs je rekao da se akcija vodi protiv sela. Sad ja vas pitam kao profesionalnog vojnika i stručnjaka, ako policija ulazi u selo u potrazi za

teroristima, da li se akcija vodi protiv sela? Da li se to može kvalifikovati kao akcija protiv sela?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Taj termin ne dolazi u obzir. To je sasvim izvrnut termin za tako nešto. Kao što jedan narod nije uvek kriv, tako ni selo nije uvek krivo. Tako niti akcija protiv sela ... Ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste se ovde zadržali u unakrsnom ispitivanju na onom tabulatoru 14, a gospodin Najs vam je pokazao i nekakve "Plave knjige" (Blue Book), izveštaje o događajima koji su opisani u vašem dokumentu tabulator 14. Objasnite mi samo kratko, pukovniče, u tom tabulatoru 14, koliko sam shvatio zapisnik koji je napravljen, govori o tome da je Drevenkijević lično proverio te informacije.

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I da je ustanovio da one nisu tačne. Koliko sam ovo zapamtio, a vi možete tu pročitati, rekao da je to normalna, legitimna aktivnost bila. To je ono šta je zapisano u tom zapisu.

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Jeste, jeste, samo momenat. Rekao je, pročitacu vam polako, jer čuo sam da je prošli put bilo nepreciznosti, teško je bilo prevodicima jer sam brzo govorio. "Caglini je rekao da je general DZ (Drevenkijević) bio u Kačaniku (Kacanik) i Ivajama (Ivaje) i ustanovio da je bilo sukoba. Ima vatre. Određene kuće oštećenje. Nije bilo krađe, već su vršena pretraživanja pojedinih kuća odakle je dejstvovala OVK, što smatraju normalnim. Dakle, situacija nije ni izdaleka takva kao što su je prikazivali pojedini mediji i OVK. Tvrđili su da su sela uništena i spaljena. Rekao da smo, dakle, imali svedoka na terenu koji će i u svom izveštaju negirati navode OVK".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sada objasnite kako to on vas upoznaje i to je zapisnik od tog datuma, da će negirati te navode, a onda u ovoj "Plavoj knjizi" koju vam je pokazao gospodin Najs, piše ono šta je Drevenkijević ustanovio da nije tačno?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Ja bih samo hteo da kažem da je ovaj zapisnik vodio i napisao gospodin Šoškić sa punkta, zabeleženo je na zadnjoj strani, saveznog Ministarstva inostranih poslova. Tu su svi ljudi koji su bili u ambasadama na nekim dužnostima. Znači vrlo savestan i odgovoran čovek koji isto dobro poznaje engleski. Slana je kao šef tog punkta potpisao ovaj dokument i nema nikakvog razloga da naš dokument, sa našeg razgovora,

bude falsifikovan ili da bude napisano nešto drugo, nego što je stvarno na tom sastanku bilo. A kada se pominje "Plava knjiga", ja bih sad samo ono šta sam jedanput rekao da sam sumnjao u iskrenost i izveštavanje, kada ste me pitali da li je izveštavanje bilo korektno ili nije, ja sam rekao da sumnjam s obzirom na neka ponašanja. Sada me je ovo šta je gospodin Najs pokazao u "Plavoj knjigi" i ovo šta je bilo, govori se da je različito zapisano, ali mislim radi neobjektivnosti. Ja znam da su oni imali jedan tim koji nije dozvoljavao da verifikatori na terenu to, ovaj, verifikuju odmah. Imamo slučaje da neki nisu hteli potpisati zapisnik, već kaže "mi ćemo to", to isto stoji u dokumentima koje smo ovde poslali, ovaj stavili kao dokazni materijal.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ono šta je u tabulatorima?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Da. Imam dokumenta prilikom ispaljivanja jedne mine, koliko se sećam, kod Morine (Morine) i ostalo. Došli su, izvršili su uviđaj, utvrdili, rekli su da je to težak granični incident, ali kad treba da potpišu zapisnik, nisu hteli, rekli su "mi ćemo to poslati u Prištinu, pa ćete biti obavješteni", a u Prištini su, u sklopu Verifikacione misije imali jedno telo, ja ne znam kako se zove, gde su u toku dana od svojih verifikatora skupljali sve informacije i oni su onda gradirali šta je šta. U svakom slučaju, uzimajući u obzir i ono šta su im verifikatori sa terena poslali, ali nisu, kažu, imali poverenja u sve verifikatore, jer nisu imali dovoljno iskustva da bi mogli verifikovati sve događaje. Pa evo, ako Drevenkijević nije, ovaj, verifikovao kao general na licu mesta, da utvrdi šta jeste, a šta nije, ja ne znam onda ovaj tim kako je mogao to da utvrđuje i ko je tu stvarno merodavan da utvrdi šta je šta. A ovaj zapisnik nikako ne može biti, što je gospodin Najs juče, koliko sam video, sugerisao da je pisan tako, nama za volju. Mi pišemo ovo sebi, mi informišemo naše organe, ne možemo njih pogrešno informisati, niti nam je to bio cilj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala vam, pukovniče, još samo u vezi sa onim šta vas je pitao gospodin Najs, a što se odnosi na izjavu Caglinskog koji je rekao da ste mu, ne ono šta smo već raspravljali, rekao da ste mu vi dali mape sa našim položajima koje je NATO kasnije koristio.

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: To su laži totalne. Mislim on, gospodin Caglinski je tražio, ja mislim da je bio čak s jednim irskim brigadnim generalom tad kod mene, ako se sećam, nisam sad najbolje siguran, ali je dolazio nekoliko puta sa jednim brigadnim irskim generalom, pored Caglinskog i on je bio prisutan. Ja mislim da sam u njegovom prisustvu dao

te mape. Oni su tražili radi različitog informisanja, što oni imaju različite mape, sa kojima su oni raspolagali i mi koji imamo ... I kada se informišemo ima nesuglasica. I dobili su prazne potpuno mape, razmere 1:100.000 prostora Kosova i Metohije, bez ikakvih jedinica, rasporeda. Ja mislim da je Caglinski prikazao tu mapu, ako je ima, ja bih voleo da je vidim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Naravno da bi je prikazao. Dobro. Dobro, da li sam ja vas dobro razumeo: vi ste im dali mape da izbegnete nesporazume zbog različitog posedovanja, različitih vrsta mapa Verifikacione misije i naše strane?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Jeste, to je osnovni razlog.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I to ste uradili uz znanje svojih pretpostavljenih i bez ikakvih, tu, smetnji ili nekakvih drugih komplikacija?

SVEDOK KOTUR – ODGOVOR: Nikakvih smetnji nije bilo. Ja sam u tom periodu bio član kolegijuma Prištinskog korpusa i izveštavao sam komadanta korpusa o svim događajima i detaljima i on je dobijao pisane izveštaje o tome, tako da su svi znali za to. Ja sam prvo trebao da trebam te karte, a kada sam ih trebovao, onda sam ih dao. Ja ih nisam imao kod sebe. Mi trebujemo karte za potrebe i moramo da kažemo zašto: da li za vežbu, da li da nekom date, da li za svoje potrebe, da li za ratni plan, zašto ih koristite. One nisu bile da ih može uzeti ko hoće. Karte su trebovane i date.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: To je potpuno razumljivo. Hvala, pukovniče, nemam više pitanja. Završio sam dodatno ispitivanje, kao što vidite, gospodine Robinson, sasvim kratko.

SUDIJA ROBINSON: Pukovniče Kotur, time je vaše svedočenje završeno. Hvala vam što ste došli da svedočite. Možete da idete. Beležnica može da se vrati svedoku, pošto je kopirana.

TUŽILAC NAJS: Kad se svedok povuče iz sudnice, ja bih rekao nešto o tome i još nešto na privatnoj sednici. Časni Sude, mi smo preko noći pogledali tekst u beležnici, a jutros i samu beležnicu još jedanput. Naravno ne tražim da to postane dokazni predmet. Postoji nešto jako nezadovoljavajuće u vezi sa ovom vrstom materijala. Ja ne prihvatam ništa u vezi sa svedokovim dokumentom. Ne prihvatam da je autentičan, ne prihvatam da je nastao u predmetno vreme. Okolnosti pod kojima je taj dokument došao ovamo

samo potvrđuju da je izuzetno važno da dobijemo od ovih svedoka sve dokumente nastale u predmetno vreme i to na osnovu naših zahteva za pomoć. Ja bih mogao da postavim neka pitanja o sadržaju beležnice, međutim to bi predugo trajalo i name se to nije činilo dovoljno vrednim. Dozvolite mi sada na jedan minut da pređemo na privatnu sednicu iz razloga koji su, po mom mišljenju, opravdani.

SUDIJA ROBINSON: Molim privatnu sednicu.

SUDIJA KVN: Ali pre toga možete li da nam kažete zašto vi kažete da ta beležnica nije nastala u predmetno vreme?

TUŽILAC NAJS: Postoji više razloga zbog kojih nisam spreman da prihvatim da je nastala u predmetno vreme. Ako pogledate samu beležnicu i način na koji je napisana. Ona je u besprekornom stanju, ako pogledate mastilo kojim je pisano, ako pogledate odabrane datume, sve to, jednostavno, baca sumnju.

SUDIJA KVN: Ali to ne znači da je svedok falsifikovao beležnicu.

TUŽILAC NAJS: Ja to ne mogu da kažem. Njegovi odgovori su, po našem mišljenju, isto tako bili neobični. On je rekao da nije pravio beleške, a onda je imao ovu beležnicu koja nije bila službena i koja nije registrovana, ali ipak je sačuvao i tako dalje. Naravno, vi možete da pogledate i samu beležnicu i videćete da nepostoji kontinuitet u datumima. Na prvi pogled izgleda da je ceo tekst napisan odjednom, iako to nije nešto o čemu ja mogu da govorim. Istina je, prema tome, da je to od velike važnosti i o tome bi moglo da se govori.

SUDIJA ROBINSON: Ali, gospodine Najs, neizgodno je to da vi sada iznosite takve komentare o toj beležnici, kada više ovde nema svedoka i niste njega ništa o tome pitali.

TUŽILAC NAJS: Jednostavno nije bilo vremena. To su upravo problemi koje stvara optuženi. Ukoliko on želi da se osloni na dokumente iz predmetnog vremena, onda to treba da najavi nama. Sada smo se upravo našli u takvoj vrsti situacije. Ostavimo po strani ovog konkretnog svedoka, svi svedoci koje smo mi ovde do sad čuli, su svedoci koji su pravili dokumente u

predmetno vreme i svi su ti dokumenti trebali da budu dostavljeni, bilo po našim zahtevima za pomoć, bilo od Odbrane, a pre dovođenja svedoka da svedoči. To u velikoj meri ometa rad Suda. Ja jednostavno ne mogu u zadnji čas da se bavim takvim dokumentima. Ja to odbijam da radim.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Najs, nisam siguran da biste vi tolerisali da je optuženi izneo iste primedbe. Vi ovde kažete, "ovo nećemo da uvedemo u spise", što znači da dokument neće da bude pred Pretresnim većem, ali ipak govorite da nešto nije u redu sa tim i to implicira da vi to što ste rekli, da na neki način uzmemo u obzir prilikom naše sveukupne procene ovog svedoka. Ja želim da vam jasno dam do znanja da ovi vaši komentari, sada izneti, neće uticati na bilo koji način prilikom procene ovog svedoka. Naravno situacija može da se promeni, međutim želeo sam to jasno da vam kažem.

TUŽILAC NAJS: To je sasvim u redu. Ja ne želim da to uopšte uđe u spis. Međutim postoji jedna opšta stvar koju hoću da vam kažem. Kada mi ovakvu vrstu dokumenata dobijemo na ovaj način na koji smo to dobili, onda se stvara vrsta problema sa kojom se stalno srećemo. Sud dobro zna da se lokalne vlasti sa njima igraju.

SUDIJA ROBINSON: Ja to ne znam, gospodine Najs i taj komentar je za žaljenje. Vi ste viši zastupnik Tužilaštva i profesionalac i vi morate da budete jednako oprezni kao što to mora da bude i optuženi. To je neodgovorno šta vi govorite. Nije istina da se vlasti igraju sa ovim Sudom, to nije sigurno stav ovog Pretresnog veća.

SUDIJA BONOMI: Dozvolite mi da ja kažem dve stvari. Ja shvatam šta vi želite da kažete. Mislim da to stoji. Izgleda da zaista postoje poteškoće u pribavljanju dokumenata iz predmetnog vremena i to je sasvim validna stvar da se kaže. Međutim, tome treba dodati još jednu stvar. Vi sada znate da će biti održana rasprava u vezi sa pokušajima da se dođe do nekih materijala. Vi, dakle, znate da će uskoro biti napravljena prilika da o tome iznesete odgovarajuće komentare. Tada će biti prikladan trenutak da sve strane iznose svoje komentare o tome. Zato ja mislim da ovo sada danas nije trenutak da se iznose ovakve tvrdnje koje vi sada iznosite.

TUŽILAC NAJS: Svakako, časni Sude. Ja ću izneti samo opservacije na toj sednici. Još nemam tačno temu koja će da bude, niti dnevni red, ja znam samo uopšteno da će ta sednica da se održi. Dozvolite mi da završim sa sledećom opservacijom. Želim da još jednom naglasim da optuženi mora da zna sigurno da će ovom Pretresnom veću biti od pomoći ukoliko unapred dostavi materijale nastale u predmetno vreme, o kome njegovi svedoci mogu da govore. Ukoliko toga ne bude, to će u velikoj meri da utiče na Sud.

(privatna sednica)

SUDIJA ROBINSON: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Imam komentar na primedbu koju je gospodin Najs izrekao u vezi sa beležnicom pukovnika Kotura. Prepostavljam da ste i vi svesni, kao i ja, da je on izrekao prilično teške sumnje. Između ostalog i to da je to pisano sve u jednom, da to nije autentično i tako dalje. Pa onda naveo da je beležnica u besprekornom stanju. Ja imam knjige stare mnogo decenija koje su u besprekornom stanju. To može da govori samo da je pukovnik Kotur uredan čovek. Ali pošto je gospodin Najs izneo takve sumnje, molim vas da naložite da pogledaju eksperti, pošte se tu radi o mastilu i ne znam šta, je li to iz tog vremena ili nije? To je sasvim lako. A drugo šta hoću da kažem, ja isto nisam znao da on ima tu beležnicu. Ja ću da vas podsetim da je on, odgovarajući na neko pitanje, da je rekao da se setio toga, jer ima to zabeleženo u svojoj beležnici, pa je tako jednostavno došlo do toga da uopšte se ta beležnica pojavi. Nije bila nikakva namera da se ta beležnica koristi, iz prostog razloga što ja, na primer, nisam ni znao za nju. Da mi je on u pripremi rekao da ima beležnicu, ja bih je pročitao ili profesor Rakić, neko bi od mojih saradnika pročitao pa bi odlučili da je damo. Prema tome, ona se pojavila spontano. Pukovnik Kotur je to imao kod sebe. Na taj način u vašem prisustvu ste videli kako se ta beležnica pojavila. Ja ne bih prihvatio da se na ovakav način stavlja sumnja na jednog visokog oficira jugoslovenske vojske, u vezi sa beležnicom koju je on sasvim dobronamerno pomenuo i ponudio ovde kada je od njega to traženo.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodine Miloševiću. Pretresno veće je već komentarisalo ono šta je reklo Tužilaštvo i usmeno ga ukorilo zbog toga. Ja primam na znanje i vašu opservaciju, da su neki ljudi uredniji sa knjigama od drugih, a sada molim uvedite vašeg sledećeg svedoka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Mogu li samo jedno administrativno pitanje pre sledećeg svedoka? Neće uzeti više od pola minuta.

SUDIJA ROBINSON: Da, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, molim vas da odlučite u vezi sa mojim lečenjem u institutu u Moskvi (Moscow)? Ja napominjem da od avgusta meseca imam teškoće koje su ustanovljene i na univerzitetu u Lajdenu (Leiden) od strane doktora Delara koje mi veoma smetaju, a za koje stručnjaci u institutu u Moskvi misle da imaju vaskularno poreklo i da mogu na određeni način da pomognu. Smatram da mi je to lečenje neophodno i molim vas da odlučite da odem. Evo samo toliko, ništa više.

SUDIJA ROBINSON: Pretresno veće je nedavno primilo poslednje informacije koje su potrebne da bi se vaš zahtev u celini razmotrio. Mi ćemo uskoro da objavimo našu odluku, a sada vaš sledeći svedok.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Sledeći svedok je profesor doktor Branko Kostić.

SUDIJA ROBINSON: Neka svedok pročita svečanu izjavu.

SVEDOK KOSTIĆ: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, cjelu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, sedite. Gospodine Miloševiću, možete da počnete.

GLAVNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro jutro, profesore Kostiću.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Dobro jutro, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas recite najkraće o sebi. Kada i gde ste rođeni, gde ste živeli, gde sada živite?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Rođen sam 28. avgusta 1939. godine u Rovašima kod Rijeke Crnojevića, opština Cetinje, u Crnoj Gori. Osnovnu školu sam završio u rodnim Rovšanima, a dalje školovanje sam nastavio boraveći po dečijim domovima, jer moga oca su 1942. godine u Drugom svetskom ratu streljali italijanski fašisti, tako da sam čitavo vreme školovanja proveo po dečijim domovima. Gimnaziju sam učio u Zagrebu, u Herceg Novom, u Kotoru i završio u Titogradu, današnjoj Podgorici, a studije sam završio na Ekonomskom fakultetu u Beogradu. Na istom fakultetu sam magistrirao i doktorirao kasnije. Praktično posle završenja studije i završenja kadrovskog roka koji sam služio u Zadru, u Hrvatskoj, u školi Rezervnih oficira protivavionske artiljerije i staža koji sam imao u Nikšiću, sve ostalo vrijeme sam živio i danas živim u Podgorici u Crnoj Gori. Oženjen sam, moja supruga je isto doktor ekonomskih nauka, vanredni je član Crnogorske akademije nauka i umjetnosti. Imamo dvije ćerke. Starija ćerka je doktor elektrotehničkih nauka, radi kao naučnik istraživač, a mlađa ćerka je doktor pravnih nauka, uža specijalnost joj je međunarodno privatno pravo, radi kao docent na Pravnom fakultetu Univerziteta Crne Gore u Podgorici.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala. Kažite kratko gde ste sve radili? Na kojim ste funkcijama bili? I, ukratko, kako je tekla vaša politička karijera?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Prva moja profesionalna funkcija, istovremeno i politička funkcija, je bila, bila je organizacioni sekretar Univerzitetskog komiteta Saveza komunista beogradskog univerziteta. Na toj sam funkciji proveo godinu i po dana, kao student, profesionalno sam radio, tako da sam praktično osim završenih studija već u Podgoricu, odnosno u Titogradu, donio i godinu i po dana radnog staža. Poslije toga sam radio pet godina kao predsjednik omladine Crne Gore, to je isto bio profesionalni rad. A onda sam na svoj zahtev, ne želeći da se odvajam mnogo od struke, priješao da radim u kombinat aluminijuma koji je tada bio u osnivanju i u kombinatu aluminijuma u Titogradu proveo sam kao komercijalni i kao generalni direktor 10 godina. Nakon toga sam priješao na Univerzitet Crne Gore na tehnički fakultet i tamo sam osam godina radio u Institutu za tehnička istraživanja, istovremeno izvodeći i nastavu studentima svih tehničkih fakulteta iz predmeta politička ekonomija, to je opšte obrazovni predmet na tehničkim fakultetima i praktično sam ostao čitavo vreme, sve do penzije, prošle godine. Pretprošle godine sam penzionisan u

zvanju redovnog profesora, a u međuvremenu sam obavljao i još nekoliko i političkih funkcija. Od 1986. do 1989. godine bio sam potpredsjednik Izvršnog vijeća Crne Gore u vladi gospodina Vuka Vukadinovića. Nakon toga sam bio predsjednik Predsjedništva Crne Gore, dvije godine. Nakon predaje te dužnosti, nekoliko mjeseci sam bio predsjedavajući delegacije Crne Gore u Vijeću republika i pokrajna savezne Skupštine SFRJ, a nakon toga sam izabran u Predsjedništvo SFRJ i mjesec i po dana i za potpredsjednika Predsjedništva SFRJ. Poslije te funkcije, dakle negde oko 15. juna 1992. godine, povukao sam se iz političkog života, vratio sam se na Univerzitet Crne Gore i tamo sam završio radnu karijeru.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite kratko kakva je bila pozicija predsednika Predsedništva Crne Gore kada ste obavljali?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Predsjednik Predsjedništva Crne Gore bio sam u periodu 1989. i 1990. godine. Prema Ustavu Crne Gore tada, to je bio kolektivni organ u republici. Pored mene bilo je još četiri člana Predsjedništva. Pa može se reći da je, ipak, prema ustavu ta funkcija bila više reprezentativnog karaktera, jer je Vlada bila ta koja je imala nadležnosti za vođenje i unutrašnje i spoljne politike, ali je to bila vrlo reprezentativna funkcija, računala se u toj hierarhiji prva funkcija, politička i državna u Crnoj Gori i informisani smo bili redovno o zbivanjima, ne samo u Crnoj Gori, nego i o zbivanjima u SFRJ.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to je, znači, 1990. godina, 1989. i 1990. godina. Redovno ste informisani o događajima i u Jugoslaviji i širom Jugoslavije?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li tako mogu da razumem ovo šta ste rekli?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Da, upravo tako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kakva je bila ... Posle toga ste bili, posle 1990. godine ste bili predsednik delegacije Crne Gore u Veću republika i pokrajna u saveznoj Skupštini.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Na toj dužnosti, mislim kao i u svakom Parlamentu, Skupština je zakonodavno tijelo, ali i kao delegat u Skupštini i posebno kao predsjedavajući delegacije Crne Gore u toj Skupštini, normalno

pratili smo sva ta zbivanja, ovaj, koja su već tada bila poprimila dramatičan tok i bili smo informisani, možda ne tako detaljno kao kad sam bio predsjednik Predsjedništva Crne Gore. Postojali su bilteni neki koje je izdavao Sekretarijat za unutrašnje poslove republike, ali i ovaj Savezni sekretarijat unutrašnjih poslova. Dakle biltene, ovaj, ali imali smo i biltene u vidu informacija naše diplomatske službe, Sekretarijata inostranih poslova.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to govorite o poverljivim informacijama.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Postoje informacije iz redovnog života. Dakle, da li ste vi za vreme, dok ste bili predsednik Predsedništva Crne Gore, osim tih poverljivih informacija Sekretarijata spoljnih poslova i Sekretarijata unutrašnjih poslova imali jedno saznanje o svim događajima i kretanju unutar Jugoslavije?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Pa imali smo zbog toga što smo obavljajući te svoje radne obaveze, imali smo i komunikacije i sastanke i konsultacije i razgovore, pored onoga što svaki građanin, pored sredstava informisanja i pisanih i štampanih medija ima. Dobijali smo i pratili rad Vlade i savezne i republičke, tako da smo bili u toku sa zbivanjima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kod promene vlasti u Crnoj Gori, kakva je bila vaša pozicija, vaši stavovi i vaši postupci?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Kod promene vlasti, kad su se desili, kad su se desila ta zbivanja koja se kod nas često zovu "događanja naroda", ja sam bio potpredsjednik Vlade iako u tim gibanjima i u tim masovnim okupljanjima naroda od Vlade Crne Gore niko nije tražio ostavku, a mi smo, ipak, kao Vlada prvi podnijeli ostavku. Ne zato što je to neko od nas tražio, nego što smo smatrali, pošto se na tim skupovima ostavka tražila prvenstveno od najodgovornijih ljudi iz državnog i političkog vrha u federaciji iz Crne Gore, u federaciji i republici, mi smo smatrali, kao Vlada, našom ostavkom koju smo povukli odmah, možemo pozitivno uticati u tom smislu da se stišaju strasti, da je jedan broj tih ljudi od kojih je ostavka tražena, jer nije od svih tražena ostavka, da mogu i oni povući i podneti ostavke, da se stiša ta situacija, jer je to bilo zaista jedno dramatično vrijeme, tada, u Titogradu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Šta su bili razlozi tog masovnog nezadovoljstva građana politikom dotadašnjeg rukovodstva Crne Gore?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Pa objašnjenje toga bi zahtjevalo i vjerovatno malo opširniji odgovor. Ja ću se potruditi da budem kratak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Što kraći.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Da budem što kratak, što kraći. Razloga je bilo više. Po mojoj procjeni, možda i zato što sam pomalo, da kažem, eto tako, po struci sam ekonomista. Ja sam uvjeren da je jedan od glavnih razloga što se to baš u to vrijeme desilo ipak ekonomske prirode. Naime, čitava privreda, posebno govorim o onome kako sam ja to doživio u Crnoj Gori, čitava privreda u Crnoj Gori je bila u jednom teškom ekonomskom kolapsu, u krizi. I ne samo Predsjedništvo u koje sam ja kasnije biran, Crne Gore, nego i Predsjedništvo, prethodno, Crne Gore kojim je predsjedavao tada akademik, doktor Božina Ivanović, pa i Vlada Crne Gore i u prethodnom i u novom sazivu, mi smo se stalno i iznova vraćali pitanju, ovaj, tog ekonomski teškog stanja u privredi Crne Gore i stalno smo, da kažem, bili žestoko ljuti na saveznu Vladu i na gospodina Ante Markovića, uvereni da se on počeo više baviti političkim temama i brigom oko formiranja svoje političke partije, nego da kao predsjednik savezne Vlade rešava ta osnovna pitanja uslova privređivanja u Crnoj Gori. Samo kratko, jedan primjer koji je u toj ekonomskoj sferi najizraženiji. Crna Gora je bila nerazvijeno područje. I kao i druga neka nerazvijena područja u Jugoslaviji, ona je dobijala iz Fonda za nerazvijana područja, dobijala je pomoć. Međutim, savezni organi, to je bilo tada vrijeme jednopartijskog sistema, pa i Predsjedništvo i Centralni komitet Saveza komunista Jugoslavije i Predsjedništvo Jugoslavije, kao državni organ i Vlada ocijenili su da Crna Gora i pored te pomoći zaostaje u svome razvoju i da su joj potrebna dodatna sredstva. I zbog toga je u želji da se ubrza taj razvoj Crne Gore, Crnoj Gori omogućeno da se može dodatno zadužiti u inostranstvu. I Crna Gora se dodatno zadužila u inostranstvu. Tada mi nismo imali konvertibilnu valutu, kao što imamo danas. Imali smo dinare. Dakle te kredite, devizne, ovaj, Crna Gora je dobila, umesto u devizama od Narodne banke, dobila je dinarska sredstva i ona ih je zaista koristila za svoj razvoj. Međutim devize koje su ostajale u Narodnoj banci koristile su mnogo razvijenije privrede Slovenije i Hrvatske. I oni su sa tim devizama, naravno, opet razvijali svoju privredu i svoje prerađivačke kapacitete. Međutim, kada je trebalo da se vraćaju ta sredstva, ti krediti, obaveza za devizno vraćanje tih sredstava ostala je Crnoj Gori. U međuvremenu, zbog domaće

inflacije, privreda i privredni subjekti u Crnoj Gori su morali praktično sva svoja likvidna sredstva iskoristiti da bi odgovorili obavezama za vraćanje tih kredita, jer je trebalo dinare položiti kod Narodne Banke, kupiti devize i vratiti kredite. Da bi se taj problem prevazišao onda je nađeno rešenje u saveznoj Skupštini i saveznoj Vladi da se Crnoj Gori pomogne u takozvanim "kursnim razlikama". Drugim riječima priznate su Crnoj Gori kursne razlike i po tom osnovu je Crna Gora trebala da dobija dodatna dinarska sredstva da bi mogla te devizne kredite vratiti. Šta se desilo? Savezna Vlada i gospodin Ante Marković su sa isplatom tih kursnih razlika nama kasnili 11 do 12 mjeseci. Skoro punu godinu dana. Pošto su privredni subjekti iscrpeli praktično sva svoja likvidna sredstva, njima nije ostalo ništa drugo nego da na tržištu novca angažuju kratkoročne kredite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Odnosno, da skratimo: postupci savezne Vlade su uveli Crnu Goru u dublju ekonomsku krizu?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Upravo. Sad, eto, na to glavno pitanje sam došao. Za godinu dana, privreda Crne Gore je samo za kamate na kratkoročne kredite koje je morala podizati zbog ovog zakašnjenja savezne Vlade, tada isplatila 300 milijardi dinara. Ukupna sredstva Fonda za razvoj nerazvijenih područja iznosila su godišnje 280 milijardi dinara. I mislim da taj podatak sam za sebe govori najbolje. Naravno, pored ovih ekonomskih teškoća, postojali su i druge, ali kad ih sve saberemo, ipak u našem narodu se za takav slučaj kaže "svi smo tražili ljepši hleb od pogače". To je jedna izreka kod nas, u narodu. Naime, o čemu se još radi. Pojave masovnih, ovaj, masovnih demonstracija, masovnog bunta, ovaj, su prisutne bile, pa i pojave ekstremnog nacionalizma su prisutne bile dosta dugi vremenski period u Jugoslaviji, pogotovu u nekim sredinama, čak i u doba Titovog života. Poznato je takozvano "Hrvatsko proljeće" 1971. godine, ovaj, zbog čega su, u učešću u tom nacionalističkom pokretu, jedan broj istaknutih funkcionera, pa i gospodin Mesić je bio u zatvoru zbog učešća u "Hrvatskom proljeću". Odležao je zatvor u Staroj gradiški. Ovaj, 1981. godine su prisutne masovne demonstracije ekstremističkih elemenata i separatističkih snaga na Kosovu. Pa kasnije, pogotovo posle Titove smrti 1980. godine, to stanje na Kosovu i taj angažman separatističkih snaga na Kosovu je posebno učestao i zaoštravao. Republike, posebno rukovodstva u Sloveniji i Hrvatskoj su još tada vrlo očigledno i jasno pokušavale da daju podršku separatističkom rukovodstvu na Kosovu, računajući da će, ukoliko se tamo stvari zagužvaju, ukoliko tamo dođe do bunta, ustanak i tako dalje, da će i oni sami lakše

realizovati svoju koncepciju secesije i osamostaljenja. I sada, ja ću samo da kažem ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, meni je jasno da su ovakve informacije potrebne, ali misim da je daleko korisnije ako nastavite tako što ćete vi da postavljate pitanje, pa ćemo onda da dobijamo odgovor na to pitanje, umesto da imamo ovu dugu priču.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore Kostiću, vi ste objasnili uglavnom razloge masovnog nezadovoljstva. Primarno ekonomski, a u ostale spadaju politički. Da li tako može da se sažme ono šta ste rekli?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Upravo tako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koji su bili zahtevi građana u tim događajima?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Vidite, mi u Crnoj Gori smo imali veliki broj naših građana, državljana Crnogoraca koji su poslije i prije Prvog svjetskog rata i poslije Prvog svjetskog rata i poslije Drugog svjetskog rata, koji su naselili jedan dio Kosova i Metohije, koji se zove Metohija. Tamo je bio veliki broj naših iseljenika, ovaj, koji su u Crnoj Gori, Crna Gora je mala i, takoreći, svi se međusobom znamo, svi su oni ostavili, ovaj, svoje rođake, svoje prijatelje i tako dalje. Taj stalni pritisak koji je decenijama bio prisutan je ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na koga pritisak?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Pritisak na Crnogorce koji su se počeli iseljavati, morali su se pod pritiskom iseljavati i vraćali u Crnu Goru. To je u našem narodu stvaralo posebno neraspoloženje, jer se smatralo da savezne vlasti se indiferentno prema tome ponašaju, a poznato je da je Peć (Peje), na primjer, prije Prvog svjetskog rata bila najveća crnogorska varoš, po broju stanovnika crnogorske nacionalnosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Po broju stanovnika u Peći je bilo najviše Crnogoraca, nego u bilo kome gradu Crne Gore?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Nego u bilo kom gradu u Crnoj Gori.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala. Dobro, kažite kratko, kako su se odvijali i kako su okončani ti protesti građana Crne Gore, ali sasvim kratko?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Srbija je uspjela posle dosta dugo natezanja moram reći, srpsko rukovodstvo je uspjelo da pribavi saglasnost kod saveznog rukovodstva partijskog, državnog, mislim u Predsjedništvu CK u Predsjedništvu državnom i tako dalje, da provede promjene u Ustavu, ovaj, sa usvajanjem ustavnih amadmana tamo, jer Srbija je bila do tada praktično u jednom neravnopravnom položaju. Naime, dvije autonomne pokrajine i njihove Skupštine mogle su donositi zakonska akta bez saglasnosti Skupštine Srbije, a Skupština Srbije nije mogla doneti ni jedan zakonski akt bez saglasnosti obe pokrajine. I poslije, ja mislim da je to trajalo najmanje dvije, tri godine, poslije tog dugog natezanja u vrhu države SFRJ, Srbija je izvršila te ustavne promjene. I netačna je tvrdnja, potpuno netačna, da je Srbija time ukinula autonomne pokrajine na svojoj teritoriji. Međutim, ostala su rukovodstva i ovaj, na Kosovu i u Vojvodini koja su, na određen način, naginjali tom, čak i u Vojvodini, tom separatizmu i tom odvojenom i nezavisnom od Srbije ponašanju. Tako da moja je procjena da u toj atmosferi, takvoj, samo je jedan pokret, širi pokret naroda i narodnih masa mogao da utiče na to da dođe do promjene i u tim rukovodstvima. Ovo o čemu sam malopre govorio o Crnoj Gori i o situaciji u Crnoj Gori, imalo je svoga odraza, naravno i u Crnoj Gori. Stim što je moram reći, naše rukovodstvo u Crnoj Gori se dosta indiferentno ponašalo vezano za položaj i za sudbinu tih Crnogoraca koji su, pod pritiskom, iseljavani iz Metohije, a onda i tim konkretnim ponašanjima izazvali su revolt. Tamo, na primjer, kada je trebao da bude taj prvi miting i okupljanje, to je bio avgust mjesec 1998. godine, 1988. godine. Avgust mjesec je u Podgorici izuzetno topao mjesec, tamo temperatura dostiže čak 42, 43 do 45 stepeni ponekad. Taj miting koji je trebao da bude organizovan negde u kasnim časovima, popodnevnim, kada nije takva vrućina, negdje, ako se ne varam, bio je zakazan za 18.00, Organi unutrašnjih poslova su taj miting dozvolili, ali su ga dozvolili da bude tačno u podne. I to je, na neki način, velika, ogromna masa to shvatila kao provokaciju, provokativno ponašanje prema njima i tom njihovom bijesu. Tako da je i to podstaklo neraspoloženje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kako su okončani ti protesti?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Pa, ti su protesti okončani konačno jednim, dakle što su duže trajali, oni su sve veću masa naroda izazivali i što je rukovodstvo i taj sami partijski, državni vrh više oklijevao da podnese ostavke, ti su zahtevi bili sve češći, sve žešći i sve masovniji, tako da je

konačno državni i partijski vrh Crne Gore, mislim 10. ili 11. januara podnio neopozive ostavke i tada se situacija smirila.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Kostiću, vi ste spomenuli skup koji je održan u avgustu mesecu, a u transkriptu stoji da je taj skup bio 1998. godine. Da li ste vi zaista rekli 1998?

SVEDOK KOSTIĆ: Ja sam reko 1998. godine, ali sam se odmah popravio i kazao sam 1988. godine.

SUDIJA BONOMI: Hvala vam. Još nešto, vi ste spomenuli ostavku partijskog rukovodstva, a ranije kada ste o tome govorili, vi ste rekli da ste tada bili premijer. Međutim, na početku kada ste iznosili podatke iz svoje biografije niste uopšte spomenuli da ste bili predsednik Vlade. Da li se opet radi u greški u prevodu ili ste vi u jednom trenutku bili zaista premijer Vlade?

SVEDOK KOSTIĆ: Mora da je greška u prijevodu, jer ja nijedanput nisam izjavio da sam bio predsednik Vlade. Nego sam izjavio da sam bio potpredsjednik Vlade u Vladi Premijera Vuka Vukadinovića, tako sam doslovno rekao.

SUDIJA BONOMI: Da li je tačno da ste vi onda za taj položaj rekli da ste bili potpredsednik Izvršnog veća?

SVEDOK KOSTIĆ: Da.

SUDIJA BONOMI: Hvala vam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sad ću vam citirati 78 paragraf ove kosovske optužnice protiv mene ovde: "Od jula 1988. godine", dakle od jula 1988. godine, "do marta 1989. godine u Vojvodini i Crnoj Gori došlo je do niza demonstracija i skupova podrške Slobodanu Miloševiću, takozvane 'anitibirokratske revolucije'. Ovi protesti su doveli do smenjivanja pokrajinskog, odnosno republičkog rukovodstva, a nove vlade koje su bile njegovi dužnici tada, su podržale Slobodana Mioševića." To vam je citat. Sad, molim vas, da li su skupovi u Vojvodini i Crnoj Gori bili skupovi podrške Slobodanu Miloševiću ili su imali druge uzroke, smisao i ciljeve, da ne ponavljate šta ste rekli, ali mi samo odgovorite na to pitanje?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Ja ne bih mogao tako pouzdano da svedočim za tu situaciju u Vojvodini, ali sam već ranije kazao da je i to rukovodstvo u Vojvodini, uprkos promjenjenim amadmanima i promjenjenom Ustavu Srbije naginjalo jednoj separatističkoj opciji, zbog toga je i pritisak bio da oni podnesu ostavku i da budu promjenjeni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore Kostiću, sasvim je u redu ako odgovarate samo na ono što se tiče Crne Gore. Ja vam citiram ovo šta piše u paragrafu, možete da preskočite, ako ne znate, nešto šta se ne odnosi na Crnu Goru, slobodno to preskočite.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Za Crnu Goru mogu da kažem sledeće: ne bih iskreno govorio ako bih, opisujući tu situaciju i ta zbivanja, ako bih prečutao i ako ne bih kazao da je vaše ime tada bljesnulo na političkoj sceni, čitave SFRJ praktično. I da u toj jednoj atmosferi, pomalo učmalosti i, ovako, indiferentnosti na mnoge probleme. Vi ste se tada i u tim trenucima pojavili kao jedna relativno mlada ličnost. Ja vas ranije, ja sam vas ranije zapamtio iz partijskog rada, na drugoj godini studija ste vi bili partijski sekretar, jer sam ja na univerzitetu bio, jer sam stariji od vas jedno dvije godine. Poslije toga, ja uopšte nisam bio u prilici niti da se sretnem sa vama, niti da znam gdje ste i kuda ste se kretali, ali ste, takoreći, preko noći, odjedanput, izašli na tu političku scenu i Srbije i Jugoslavije, da je veliki broj ljudi u vama gledao jednog čovjeka koji bi malo pokrenuo i razmrdao tu scenu. Ja mogu samo da kažem da sam stekao utisak i o tome sam ja govorio u prvom intervjuu kada sam biran za predsjednika Predsjedništva koji sam dao "Borbi", to je ondašnji partijsku list bio, ja sam tada već rekao da je ogromna masa ljudi različitih političkih uvjerenja stala iza tog, da kažem, pokreta, iza te vaše pojave, pri čemu su verovatno mnogi različito od toga očekivali. Ja mogu pouzdano da kažem šta sam ja od toga očekivao. Ja sam ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Ne možemo da idemo u tu širinu. Profesore, molim vas, ja hoću da postavim ovo pitanje. Citirao sam vam: "A nove vlade koje su bile njegovi dužnici, tada su podržale Slobodana Miloševića". Ja vas sada pitam, pošto ste bili učesnik i neposredni svedok tih događaja, da mi kažete da li se u ta vaša saznanja uklapa tvrdnja da je neko mene podržavao, to jest organizovao mi skupove podrške, a onda mi bio dužnik zbog toga što me podržavao, pa me je onda zbog toga što mi je dužnik ponovo podržavao, odnosno nastavljao da me podržava? Da li se uklapa u vaša saznanja jedna takva tvrdnja?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Meni dosta besmisleno deluje takva tvrdnja, jer ako bi vas neka vlada ili neko rukovodstvo podržavalo, onda bi bilo normalo da ste vi njihovi dužnici, a ne oni vaši dužnici.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Hvala vam. Profesore Kostiću, pročitao sam vam da, jednostavno, vidite šta sve ovde može da piše. Kad ste postali član Predsedništva SFRJ?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Skupština Crne Gore me izabrala u aprilu 1991. godine, smjene u Predsjedništvu su redovno vršene svakog 15. maja. Međutim, moj izbor, po Ustavu, trebalo je da potvrdi oba vijeća savezne Skupštine. Ona to nisu uradila do 15. maja, nego tek 16. maja, tako da sam ja praktično od 16. maja član Predsjedništva SFRJ, a od 30. juna, na 1. juli, tada je konstituisano Predsjedništvo, tada sam biran za potpredsjednika Predsjedništva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle izabrani ste u martu 1991. godine?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: U aprilu 1991. godine u Skupštini Crne Gore.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A ona je nadležna da bira člana Predsedništva iz Crne Gore, a savezna da potvrdi taj izbor?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Da, po Ustavu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li znate zašto je došlo do krize ...

SUDIJA BONOMI: Pre nego što nastavite, hteo bih da skrenem pažnju na nešto što je možda ponovo problem sa transkriptom. Tu stoji da ste vi postali predsednik Predsedništva 16. maja. Ja mislim da ste vi verovatno postali samo član Predsedništva 16. maja. Da li možete to da pojasnite?

SVEDOK KOSTIĆ: Ja ponovo kažem, to mora da je greška u prevodu i ponovo kažem da to nisam maloprije izjavio. Ja sam maloprije izjavio da je savezna Skupština, Skupština SFRJ, potvrdila izbor moj koji je izvršila Skupština Crne Gore. Potvrdila 16. maja moj izbor za člana Predsjedništva SFRJ i od tada sam ja u Predsjedništvu SFRJ, a pošto je konstituisanje Predsjedništva zbog problema izbora ...

SUDIJA BONOMI: Sada je sve jasno. Hvala vam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jedna reč je samo pogrešno ovde u transkriptu: kada kaže da je postao član Predsedništva, piše postao predsednik Predsedništva, što on nije. Da li znate da mi odgovorite na pitanje zašto je došlo do krize u Predsedništvu SFRJ polovinom marta 1991. godine?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Poznato mi je, jer ja sam tada već bio predao dužnost predsednika Predsedništva Crne Gore gospodinu Momiru Bulatoviću, a koji je bio izabran na tu dužnost, ali sam bio predsedavajući delegacije Crne Gore u Skupštini SFRJ i, naravno, čitava naša javnost jugoslovenska i međunarodna je upoznata sa tim problemima i sa tom već, da kažem, poznatom istorijskom martovskom sjednicom Predsedništva SFRJ koja je tri dana u nastavcima trajala. Osnovni problem koji je nastao u vezi sa tom sjednicom i sa blokadom rada Predsedništva ogledao se u tom što je vojni vrh Jugoslovenske narodne armije, po mom uvjerenju sasvim ispravno i sasvim dobro analizirao zbivanja i predosjećao nadolazeće događaje. I vojni vrh je tada predložio Predsedništvu SFRJ, kao vrhovnoj civilnoj komandi oružanih snaga, da se uvede vanredno stanje. Međutim, tu je došlo do blokade u radu Predsedništva, jer su četiri člana Predsedništva bili protiv uvođenja vanrednog stanja, a četiri člana Predsedništva da se uvede vanredno stanje i da Jugoslovenska narodna armija preduprijedi sled događaja koji su kasnije nastali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A šta je trebalo da bude sadržina i cilj tih, ako možete malo detaljnije da kažete, cilj predloženih mera za sprečavanje međunacionalnih oružanih sukoba?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Pored veoma zaoštrene situacije na Kosovu i, ovaj, moram reći veoma otvorene i pomalo zlonamjerne podrške koja je toliko očigledno bila od strane vodećih političara i rukovodioca iz Slovenije i Hrvatske ovom separatističkom rukovodstvu na Kosovu, stvari su postajale sve zaoštrenije i na teritoriji Slovenije i na teritoriji Hrvatske. Već su tada poznate bile, poznato je bilo da se masovno uvozi i tajno uvozi oružije, da se sa tim oružjem naoružavaju paravojne formacije, da se to oružje dijeli čak i civilima po stranačkoj pripadnosti. Ja sam tada govorio da je to prvi put poslije Drugog svjetskog rata da se civilima po stranačkoj pripadnosti dodjeljuje oružje. I to je bila karakteristika za pripadnike Hrvatske demokratske zajednice na teritoriji Hrvatske. Naravno, kasnije kada su događaji izmakli kontroli, to naoružavanje po političkoj, odnosno naoružavanje civila je bilo,

nije bilo karakteristika samo Hrvatske demokratske zajednice i hrvatskog stanovništva nego i u drugim dijelovima države.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koje su bile ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću vreme je za pauzu. Pauza od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Govorili smo o ovoj krizi u Predsedništvu i predlozima štaba Vrhovne Komande, to ste objasnili. Ko su bile grupacije koje su bile nelegalno naoružane, o kojima je štab vrhovne komande tad govorio i koje je trebalo razoružati, naravno?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Pa to su bile paravojne formacije u Hrvatskoj, paravojne formacije u Sloveniji. Naime, slovenačko rukovodstvo se pravdalo da to nije paravojna formacija, da su oni njihovu Teritorijalnu odbranu pretvorili u svoju vojsku, ali pri tome gubi se iz vida da je Teritorijalna odbrana, po Ustavu Jugoslavije bila sastavni dio oružanih snaga Jugoslavije i da sva ova priča koju mi sada pričamo teče u prvoj polovini 1991. godine, a da u samoj optužnici piše da je Jugoslavija, SFRJ, postojala do aprila 1992. godine. Prema tome naoružavane su paravojne formacije, naoružavani su građani i trebalo je jednostavno zaustaviti to. Ja ću navesti podatak koji sam tada često koristio dok sam bio u Predsjedništvu SFRJ, da su hrvatske policijske snage samo za dva mjeseca, su narasle sa 17.000 policajaca, koji su imale u mirnodopskim uslovima, na preko 90.000, samo za dva mjeseca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko je dugo trajalo ovo ilegalno naoružavanje tih neregularnih snaga u Hrvatskoj?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Pa ja ne bih mogao tačno reći koliko je dugo trajalo, ali očigledno nije to moglo biti odjedanput sve uvezeno i to tajno. Iz Mađarske (Hungary) je to, uglavnom, išlo, to znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Hvala vam. Sad ću vam postaviti samo nekoliko pitanja, na koje smatram da biste mogli da odgovorite samo sa da ili ne, ali vi imate slobodu da odgovorite i šire, ako je neophodno, ali,

molim vas, samo ako je neophodno. Da li su vlasti Hrvatske, tadašnje vlasti Hrvatske priznavale da vrše ilegalno naoružavanje?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A koji su dokazi postojali da tako naoružavanje postoji?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Postojali su, prvo su postojali izveštaji obavještajnih organa i službi, ovaj, vojnih i civilnih, Jugoslavije, ali su Hrvatske vlasti to uporno pobijale. Međutim, obavještajna služba armijska, KOS, snimila je tajni film, jedan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, na to ćemo doći. Postojali su neki dokazi. Da li su Hrvatske vlasti prihvatile da razoružaju te neregularne formacije?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Hrvatske vlasti su prihvatile da razoružaju te formacije, ako sam dobro obavješten, ne mogu da tvrdim, ali mislim sa su prihvatile definitivno da razoružaju te formacije, tek kada je onaj film prikazan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a da li je to obećanje, preuzeto u obavezu, tadašnja Hrvatska vlast ispunila?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Ne. Tu je Predsjedništvo prvo donijelo, mislim ja nisam još tada bio u Predsjedništvu, ali sam pomno pratio ta zbivanja, mislim da je 9. januara Predsjedništvo SFRJ donijelo odluku o razoružavanju svih ilegalnih formacija na teritoriji čitave zemlje. Pa je onda uslijedilo, ovaj ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kada je Predsedništvo donelo odluku?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Predsjedništvo SFRJ je donelo odluku 9. januara, ovaj, pa je onda 24. ili 25. januara, sada se tačno ne sjećam, vojni organi i Vojni sud u Zagrebu, sudsko-tužilački organi su priveli i, ovaj, podvrgli istrazi jedan broj učesnika ovog tajnog uvoza oružja, a krajem mjeseca je bio proslijeđen i nalog, ovaj, za hapšenje, čini mi se ovoga, generala Špegelja, čini mi se da je tada Hrvatsko vijeće obrane odbacilo tu optužbu da je on neposredni organizator tog tajnog uvoza oružja, tako da nije zatvoren, nije priveden.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pomenuli ste maločas film koji je snimila vojna obavještajna služba. Da li nešto znate zašto je tajno snimljen film o naoružavanju Hrvatske prikazan na TV? Dakle služba je snimila film za potrebe obavještajne, zašto je on prikazan na TV?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Pravo da vam kažem, to sam pitanje i ja sam sebi često postavljao i kad sam u Predsjedništvo došao. Meni je normalnije bilo da je prvo, da su prvo odgovarajuće službe privede pravdi sve učesnike toga filma, pa da su onda pokazali na televiziji, nego što su ga prvo prikazale, pa onda pokušali da ove učesnike privedu pravdi, jer taj film je toliko šokantno djelovao na čitavu jugoslovensku javnost, a već možete pretpostaviti koliko je straha izazvao i koliko je šokantno djelovao na srpsku populaciju na teritoriji Hrvatske.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ko je dao da se prikaže taj film?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Ne znam tačno. Mislim da je to vojni vrh, ali ne znam tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro. Možemo li samo da pogledamo jedan mali klip iz tog filma. Profesor Rakić je bio ljubazan da pomaže u kabini u prikazivanju ovih klipova koje imamo, tako da se nadam da će to da ide sasvim, sasvim lako.

(Video snimak)

Novinar: U času kada se ministar obraća gledaocima hrvatske televizije, naoružavanju ilegalne 'hadezeovske' vojske obavlja se brzinom koja se samo jedan od pokazatelja da se u Hrvatskoj formira teroristička armada. Mada se formalni zahtevi za naoružavanjem 'hadezeovske' vojske postavljaju i nadležnim institucijama u zemlji, vrhovništvo Hrvatske pokreće mehanizme masovnog naoružavanja iz inostranih vojnih skladišta. Predsednik Republike, Franjo Tuđman i ministar unutrašnjih poslova Boljkovac, ostvaruju više kontakata sa proizvođačima oružja u svetu. Najviše razumevanja pokazuju Mađari koji širom otvaraju svoja vojna skladišta. Već 11. oktobra 1990. godine prva pošiljka oružja, u dva šlepera 'Čazmatransa' iz Bjelovara, prešla je mađarsko-jugoslovensku granicu. Iz dva skladišta oružja iz okoline Budimpešte (Budapest), upućena je pošiljka radnoj organizaciji 'Astra' iz Zagreba. Sadržaj pošiljke 450 sanduka, sa preko 4.500 automatskih pušaka 'Kalašnjikov' (Kalashnikov) i potrebnom količinom municije. Savezni sekretarijat za narodnu

odbranu je tim povodom u dva navrata uputio energično upozorenje mađarskim vojnim vlastima, podsećajući na sve posledice takvog ponašanja suprotno svim međunarodnim konvencijama. Iz Mađarske je stigao odgovor u kome se sa dosta cinizma obrazlaže da je reč o običnom biznisu, a sa kojim Ministarstvo odbrane našeg suseda nema nikakve veze.

Martin Špegelj: Ima ukupno na Petoj armijskoj oblasti 9.000 starješina.

Sagovornik I: Da.

Martin Špegelj: Ima tu vojnih službenika i muzičara i šta ja znam. To je sve 9.000 i 18.000 vojnika. Na cijeloj teritoriji Pete vojne oblasti, Slovenija, cela Hrvatske i deo Bosne. A mi imamo sad naoružano 80.000 sa "Kalašnjikovima" (Kalashnikov). Samo bi nam 10.000 dobo došlo.

Sagovornik I: Pa kog ste Isusa išli u Mađarsku, zar nema toga kod nas?

Martin Špegelj: Pa vi niste u toku, ljudi moji. Pa mi smo s njima u ratu. Mi smo u ratu s njima.

Sagovornik I: S kim?

Martin Špegelj: S vojskom ...

Novinar: Ministar Špegelj smatra da veoma dobro poznaje Petu vojnu oblast. Njegova sramna uloga razbijača jedinica kojom je do sada komandovao sadržana je u rečenici: "Mi smo u ratu sa vojskom". To izjavljuje kao komandat novoformiranih šovinističkih odreda.

(Kraj video snimka)

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde je u transkriptu, verovatno zbog brzine kada oni čitaju sa transkripta, propušteno, jer je Špegelje rekao, to ste, nadam se mogli da čujete, kad kaže "mi smo u ratu", ovaj ga pita "s kim ste u ratu", sagovornik, on kaže "sa vojskom". Jeste to čuli?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Da, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle u to vreme oni su smatrali da su u ratu sa vojskom?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Sa Jugoslovenskom narodnom armijom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite da li je ovo prikazivanje filma uticalo da hrvatske vlasti priznaju da se naoružavaju?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Da. Čak je određen bio rok do kada treba izvršiti razoružavanje, pa su Hrvatske vlasti tražile, ja sad ne znam, jer nijesam nešto to zapamtio, hrvatske vlasti su tražile da im se produži rok za 20 dana koji je prethodno bio odrijeđen, ali to razoružavanje nikada nije izvršeno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas da pogledate u tabulatoru 73, ovde ima deo, koji to, da, 73, Mesićeve knjige sa strane 222. Da li vi to imate kod sebe?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Ja imam to i u tabulatoru i imam u mojoj bilježici koja mi je poslužila da ove citate imam i brojeve stranica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, možete li vi da pročitate sa stranice 222 iz Mesićeve knjige?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Ja bih ipak prethodno pomenuo da gospodin Mesić je ovu knjigu napisao 1994. godine, dakle dvije godine nakon ovih zbivanja ili tri i on je toj knjizi prvo bio dao naslov "Kako sam srušio Jugoslaviju", pa je kasnije u jednom razgovoru sam napisao i saopštio da je u razgovoru sa gospodinom Hansom Ditrihom Genšerom (Hans-Dietrich Genscher), konsultovao njega za naslov te knjige i njemu je gospodin Genšer, tadašnji ministar inostranih poslova Njemačke (Germany), kazao da takav naslov neće da bude dobro primljen u Evropi (Europe). I onda je taj radni naslov "Kako sam srušio Jugoslaviju", gospodin Mesić preinačio na naslov "Kako smo srušili Jugoslaviju", pa je onda tako i izašlo prvo izdanje te knjige, a drugo izdanje opet promijenilo naslov i naslov ove knjige koju ja citiram "Kako je srušena Jugoslavija", to je kao napomena, mislim, ovaj. Inače vidite, na strani 222 te svoje knjige "Kako je srušena Jugoslavija", Mesić doslovno piše: "Taj narod, tek djelomično naoružan i djelom svoje mladeži svrstan u Zbor narodne garde, postupno reorganiziran u suvremeno opremljenu hrvatsku vojsku, blokirao je vojarne", mi to zovemo "kasarne", u hrvatskom je to "vojarna", "i gdje god je to bilo moguće, zaustavljalo pokrete armijskih trupa", misli na jedinice Jugoslovenske narodne armije, a malo dalje u knjizi, na strani 276, gdje govori o uvođenju embarga, međunarodnog, na uvoz oružja u Jugoslaviju, gospodin Mesić doslovno kaže: "Mi ćemo to oružje sada oteti Kadrijevićevoj soldateski". To je na strani 276. Moram reći da to zvuči gotovo neverovatno predsjednik Predsjedništva SFRJ koji ima i ulogu vrhovne komande oružanih snaga SFRJ javno saopštava kako će paravojne formacije Hrvatske oteti oružje od Jugoslovenske narodne armije kojoj je on vrhovni komadant.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vidimo, dakle i Mesić i Špegelj govore da su u ratu sa JNA, a da nisu govorili da su u ratu sa Srbijom?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Ne, tada još uvijek nije bila.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je Srbija ikada bila u ratu sa njim i oni u ratu sa Srbijom?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Pa mi ovde imamo jednu toliko očiglednu pojavu oružane pobune i oružene secesije dvije federalne jedinice od Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i vođenje rata sa JNA, Jugoslovenskom narodnom armijom koja je po Ustavu, u to vrijeme, sve do 27. aprila 1992. godine bila jedina legalna oružana sila Jugoslavije, kao međunarodno priznate države i članice Organizacije ujedinjenih nacija (United nations).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Hvala. da pogledamo još dva kratka dela ovog filma.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Ako mogu da kažem, gospodine Miloševiću, da tada se još uvek ne pominje i nikome ne pada na pamet da priča o ratu između Srbije i Hrvatske. Ja sam čak kao član Predsjedništva i potpredsjednik Predsjedništva izvršio i jedan obilazak i posjetu izbjeglica u Borovom Selu. Posjetio sam Bač i Vajsku. Mi smo tada imali 8.000 izbeglih građana, pretežno žena i djece iz Borovog Sela i okoline. Imam i snimljeni materijal ovde na ovim, samo nećemo imati vremena ovde da pogledamo. Ja sam tada prilikom te posjete kazao, ja sam tamo bio, ne kao pripadnik nekakvog srpskog bloka, koga i gospodin Mesić i autori ove optužnice stalno kršćavaju i nazivaju, što nema zaista nikakve veze, ako hoće da nas nazovu ili da nas krste, onda su mogli da nas zovu kao zagovornike federalističke opcije, očuvanja Jugoslavije, a ne kao pripadnike srpskog bloka, ja sam tada, prilikom te posjete i za medije i domaće i međunarodne kritikovao saveznu Vladu Ante Markovića, da se ona mora pobrinuti oko tih izbjeglica i da mora više brige za njih pokazati, da briga za te izbjeglice ne može biti samo i ne smije biti briga Srbije, mora biti briga čitave savezne Vlade.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pogledajmo samo još kratko dva dela filma, ovog koji se nastavlja.

(Video snimak)

Martin Špegelj: Organizuj dva, tri čovjeka za likvidaciju najopasnijih. Fizičku likvidaciju. Dođe u stan kurir, pojavi se na vratima i dum, dum i siđe dole stepenicama. Posle neka oni traže policiju da ona utvrdi tko je. Siđe se stepenicama dolje, ide se kod drugog, odnosno istovremeno. Koji su najopasniji, mogu biti ubijeni na vratima. Nije u pitanju niti žena niti djeca, ništa to. To se ne pita.

Novinar: Ponavljamo reči Špegelja i Boljkovca. "Organizuj dva, tri čovjeka za likvidaciju najopasnijih. Fizičku likvidaciju. Dođe u stan kurir, pojavi se na vratima i dum, dum i siđe dole stepenicama. Posle neka oni traže policiju da ona utvrde tko je. Siđe se stepenicama dolje, ide se kod drugog, odnosno istovremeno. Koji su najopasniji mogu biti ubijeni na vratima. Nije u pitanju niti žena niti djeca, ništa to. To se ne pita."

(Kraj video snimka)

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Kostiću, šta pokazuje ovaj snimak?

(Video snimak)

Martin Špegelj: Što se tiče karaula i kada bude razoružanje karaula, ići će se na razoružanje svih, koliko ih ima. Ali ostaviti Albancima po pet metaka u automatskoj pušci, a ove druge u podrum zatvoriti i davati hranu i vodu, ako to bude trajalo par dana. A ovo, ako do nečega dođe, onda samo daj direktivu svim svojim koje poznaš - ubijati ekstreme. Na licu mjesta, na ulici, u srijed kruga kasarnskog, bilo gdje drugdje, samo pištolj i u stomak. To neće biti rat, nego će biti građanski rat u kome nema milosti ni prema ženi, ni prema djeci. Stan, jednostavno bombe u stan porodični.

Novinar: Ponavljamo šta je Martin Špegelj rekao: "Što se tiče karaula i kada bude razoružanje karaula, ići će se na razoružanje svih, koliko ih ima. Ali ostaviti Albancima po pet metaka u automatskoj pušci, a ove druge u podrum zatvoriti i davati hranu i vodu, ako to bude trajalo par dana. A ovo, ako do nečega dođe, onda samo daj direktivu svim svojim koje poznaš - ubijati ekstreme. Na licu mjesta, na ulici, u srijed kruga kasarnskog, bilo gdje drugdje, samo pištolj i u stomak. To neće biti rat, nego će biti građanski rat u kome nema milosti ni

prema kome, ni prema ženi ni prema djeci. Stan, jednostavno bombe u stan porodični."

(Kraj video snimka)

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Professore Kostiću, šta pokazuje ovaj film, ovaj snimak?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Meni je ovo povratilo sećanje na te dane.

SUDIJA ROBINSON: Kako glasi pitanje, gospodine Miloševiću?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta pokazuje ovaj snimak? Svedok je veoma uzbuđen, jer kaže da mu je povratilo sećanje ...

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Dakle, ovo toliko monstruozno izgleda, da kada sam ga gledao pre 14 godina, gospodine Miloševiću, prosto nisam vjerovao. Ja sam zaista u prvom trenutku pomislio da je to montaža, kao što se inače prave montaže u obavještajnim službama raznim. Mislio sam da je to napravljeno, međutim ispostavilo se zaista kasnije, ne samo da je to originalni snimak koji je napravila služba 12. uprave KOS-a, nego i sve šta se kasnije dešavalo, pokazalo da je to originalni snimak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U kom smislu kažete to "sve šta se kasnije dešavalo"? Da li je kasnije došlo do ostvarenja toga šta Špegelj govori?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Mislim da je to opšte poznato, ali možda i zbog toga što je bilo događaja i podavno su se ti događaji zbili, a i radi Pretresnog vijeća, radi kog smo mi danas ovdje ... Ne treba mnogo toga nabrajati. Poznat je onaj snimak koji je čitaj svijet obišao, pokušaja davljenja pripadnika Jugoslovenske narodne armije na oklopnom transporteru u Splitu, pa ubistvo nekoliko vojnika u Trogiru, pa u Zadru, pa poziv gospodina Tuđmana u Trogiru i u Zadra da se industrija hrvatska preorijentiše na proizvodnju borbenih sredstva i municije i mnogo toga. Zaista, a bez toga da napominjem ovo, kasnije kada je došlo i do otvorenih napada na Jugoslovensku narodnu armiju i do žestokih sukoba sa jedinicama Jugoslovenske narodne armije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hvala. Molim još jedan deo filma.

SUDIJA ROBINSON: Da li ima tehničkih problema? Ne vidimo film.

(Video snimak)

Martin Špegelj: Knin ćemo riješiti na taj način, što ćemo pokasapiti. U tome imamo međunarodno priznanje, onda ćemo ih pokasapiti, pogotovo sada kada je ova kurva pobjedio u Srbiji.

Sagovornik I: Milošević?

Martin Špegelj: Da. Srbiju ... Amerikanci drugi dan kada je on pobjedio, ponudili su pomoć, a do tada su sve špekulirali, bi ne bi. Kažu sad ovako hiljada komada transportera oklopnih", ovakvih, onakvih, te automobile, šta ja znam, za 100.000 vojnika kompletno naoružanje. Besplatno.

Novinar: Ponovljene reči Martina Špegelja. "Knin ćemo rešiti na taj način, što ćemo pokasapiti. U tome imamo međunarodno priznanje, onda ćemo ih pokasapiti, pogotovo sada kada je ova kurva pobjedio u Srbiji. Milošević? Da. Srbiju ... Amerikanci drugi dan kada je on pobjedio ponudili su pomoć, a do tada su sve špekulirali, bi ne bi. Kažu sad ovako hiljada komada transportera oklopnih, ovakvih, onakvih, te automobla, šta ja znam, za 100.000 vojnika kompletno naoružanje. Besplatno."

(Kraj video snimka)

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Zapazili ste ovde kada kaže "Knin ćemo pokasapiti", zaklati. To ste zapazili?

(Video snimak)

Josip Boljkovac: Mi ćemo upotrijebiti sva sredstva. Upotrijebit ćemo i oružije i Srba više nikad u Hrvatskoj neće biti, ono, dok bude nas, a nadajmo se još, to nije bilo do sada, njihova suprimacija je prošlost. Njihov Knin, nikad više, Knin biti neće. Mi ćemo u Knin ući. Knin ima da nestane kao Knin. Svi Hrvati treba da vode računa ili ćemo državu stvoriti bilo po koju cijenu, ako bude i krvi.

Novinar: Ponovljene reči Josipa Boljkovca: "Mi ćemo upotrijebiti sva sredstva. Upotrijebit ćemo i oružije i Srba više nikad u Hrvatskoj neće biti, ono, dok bude nas. A nadajmo se još, to nije bilo do sada, njihova suprimacija je prošlost. Njihov Knin, nikad više, Knin biti neće. Mi ćemo u Knin ući. Knin ima da nestane kao Knin. Svi Hrvati treba da vode računa, ili ćemo državu stvoriti bilo po koju cijenu, ako bude i krvi."

(Kraj video snimka)

SUDIJA BONOMI: Gospodine Miloševiću, u ovom insertu koji smo videli, da li se tu zapravo čuje glas jednog od tih ministara Vlade Hrvatske ili spikera?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Čuje se i glas jednog od ministara, a posle to isto ponavlja spiker, jasnijim i razgovetnijim rečima, jer je glas malo iskrivljen.

SUDIJA BONOMI: Da li se to odnosi na oba ministra, prvo Špegelj, pa onda Boljkovac?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, spiker samo ponavlja to. Dakle Knin, poklati, isterati i tako dalje. Da li je ovaj stav bio ustaljen, pojedinačan stav Špegelja? Boljkovac je u to vreme bio ministar unutrašnjih poslova, je li tako?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, je li to bio pojedinačni stav Špegelja ili je taj stav bio rasprostranjen?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Ne. To je bilo vrlo rašireno mišljenje, ne samo u vrhu hrvatske vlasti, nego i šire u narodu u Hrvatskoj, jer ne treba izgubiti iz vida da politička situacija u Hrvatskoj se danas bitno razlikuje, u pozitivnom smislu, u odnosu na to vrijeme pre 14, 15 godina. Hrvatska demokratska zajednica, ja sam to dužan da kažem, nije danas ono što je bila Hrvatska demokratska zajednica onda kada je osvojila vlast na prvim višestranačkim izborima. To je bila tada, zaista, iako nam je malo ko tada vjerovao, mi smo stalno upozoravali da je Hrvatska demokratska zajednica, da ima jedan nacifašistički i šovinistički program, iz ovoga kako tretiraju Srbe, dakle svoje građane na teritoriji Srbije i gdje oni žive, nekoliko stotina godina to najjasnije potvrđuje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na teritoriji Hrvatske.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Da, na teritoriji Hrvatske. Ako mogu još da primjetim i ova izjava o ponašanju Amerikanaca isto tako uverljivo djeluje, jer, po mom mišljenju, jer moje mišljenje je danas i onda je bilo, iako se spore neki istraživači, publicisti oko toga, da su Sjedinjenje Američke Države (United States of America) imale prioritetan interes da očuvaju Jugoslaviju, integritet njen u cjelini, ali da promjene politički sistem i ekonomski sistem

na čitavoj teritoriji, a da zadrže dominaciju nad takvom cjelinom. Međutim, interes Njemačke je bio bitno drugačiji. Prioritetan interes Njemačke bio je da se ocijepi Hrvatska i Slovenija i to se kasnije pokazalo i tu Sjedinjene Američke Države očigledno nisu mogle ništa učiniti. To su Sjedinjene Američke Države pokazale zube na slučaju Kosova i tamo stacionirale svoje trupe, pokušavajući na određen način i Evropu, a posebno Njemačku odvojiti od bliskog i srednjeg istoka i od tog područja za koju Amerika ima poseban interes.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite kako su Srbi iz Krajine doživljavali ispoljavanje ovakvih stavova?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Ja sam bio u prilici da dosta toga pročitam. Ja sam u početku Drugog svjetskog rata, ja sam rođen 1939. godine, ja nisam mogao da pamtim te strahote. Ja znam nešto iz 1945. godine, 1944. godine kod mene u Crnoj Gori. Ona je tada bila pod italijanskom okupacijom, ali sam mnogo toga pročitao i u mnogim kontaktima bio u prilici da saznam. Svojevremeno sam, kada je gospodin Hans van den Bruk (Hans Van den Broek) došao prvi put da razgovara samnom kao potpredsjednikom Predsjedništva pokušao da gospodinu Hansu Van Den Bruku pokažem jedan mali primer zbog čega su se Srbi organizovali, samoorganizovali i podigli ustanak u srpskim krajinama u Hrvatskoj. To je bilo jedno specijalno izdanje "Borbe". "Borba" je bila partijski list Saveza komunista Jugoslavije i to je štampano 10 godina prije svih ovih zbivanja. To je specijalno izdanje "Borbe" pokazivalo kompletan spisak 12.000 dječaka i djevojčica strosti od šest do 12 godina samo na području podkozarja, to je, ako se ja ne varam, blizu granica Hrvatske u Bosni, čini mi se.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je tačno.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: U tom kompletnom spisku 12.000 dječaka, djevojčica od šest do 12 godina je bilo u toku Pavelićeve Nezavisne Države Hrvatske likvidirano, umoreno. To nije bio spisak napamet sastavljen, već po svakom selu, ime svakog djeteta, sa imenom oca i imenom majke. I kada sam ja gospodinu Hansu van den Bruku pokazao pri prvom našem susretu, on je skočio sa one stolice i postavio mi pitanje: "Pa, gospodine Kostiću, do kada ćete vi sa tom vašom istorijom?" Verujte, taj rok od 45 godina je suviše kratak rok da se tako stravični zločini zaborave. Čak u toj predizbornoj kampanju u Hrvatskoj kad se gospodin Tuđman na čelu Hrvatske demokratske zajednice borio i odnio ubedljivu pobjedu na tim prvim parlamentarnim izborima,

on je javno izjavljivao da je falsifikat i istoriska laž, da je 700.000 Srba, Cigana i Jevreja umoreno u stratištu Jasenovac. To je najveći koncentracioni logor u Drugom svjetskom ratu bio i ne samo na Balkanu. Tuđman je i kao general i kao istoričar pokušao da taj broj svede na nekoliko desetina hiljada. Onda u toj predizbornoj kampanji svojoj i to su prenosili mediji, Tuđman je obilazio svu svoju dijasporu. Poznato je da je veliki dio ustaške emigracije poslije Drugog svjetskog rata izbjegao u zemlje zapadne Evrope i posebno u Kanadu (Canada), SAD i Južnu Ameriku (South America). Sa svim tim ljudima tamo, koji su ratni zločinci bili, ali im je ostalo oprosteno, ostali su nekažnjeni, jer se Hrvatska tada udružila poslije Drugog svjetskog rata u sastav Federativne Narodne Republike Jugoslavije i praktično se našla na strani pobjednika. Poznato je da je hrvatska vlast širom otvorila vrata povratku čitave ustaške, te emigracije na teritoriju Hrvatske, pa, eto, sam gospodin Martin Špegelj je bio, ovaj, da kažem u neposrednoj vezi i komunikaciji sa tom emigracijom. I sada vidite kada su po mnogim mjestima i selima Srpske Krajine ti policajci Hrvatske, obučeni u crne uniforme sa svojim simbolima, to jest šahovnica koja je bila i simbol Nezavisne Države Hrvatske, Paveličeve države, dakle, kada su se oni počeli pojavljivati na tim područjima, taj urođeni strah iz Drugog svjetskog rata probudio se ponovo. Taj narod je tada masovno rekao: "Nećemo dozvoliti da idemo masovno na klanje kao stada ovaca, kao što su to radili sa nama od 1941. do 1945. godine" i taj narod se samoorganizovao i zaista je to bilo samoorganizovanje toga naroda. Iako je hrvatska propaganda uporno nastojala da to pokaže kao rezultat ubačenih specijalaca, ubačenih pripadnika Ministarstva unutrašnjih poslova Srbije i tako dalje. Moram reći, na žalost, da autori ove optužnice ili pokazuju potpuno neznanje iz svih tih zbivanja i potpuno nepoznavanje korijena tih sukoba i početka tog krvavog građanskog rata na teritoriji Hrvatske ili su krajnje zlonamjerni ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, gospodine Kostiću molim vas da se zaustavite. Gospodine Miloševiću, svedok se veoma jasno izražava kao što se i od njega očekuje, ali procedura je ovde da se postavljaju pitanja i da se daju kratki odgovori. Profesori, molim vas da krako izlažete stvari.

SVEDOK KOSTIĆ: Teško je, gospodine Robinson, ovo je teško kratko objasniti.

SUDIJA ROBINSON: Morate malo da se disciplinujete, profesore. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U paragrafu 26 hrvatske optužnice piše: "Slobodan Milošević, delujući sam ili u dogovoru sa drugim učesnicima udruženog zločinačkog poduhvata, učestvovao je u udruženom zločinačkom poduhvatu na sledeći način." Pa ću sada da preskočim neke, pa ću samo da vas pitam za jednu tačku u ovom trenutku. To je tačka "M": "Kontorolisao je, doprinio i na drugi način koristio državna sredstva javnog informisanja u Srbiji da bi manipulisao srpsko javno mnjenje širenjem preuveličanih, neistinitih poruka o nacionalnim motivisanim napadima na srpski narod, kako bi se među Srbima koji žive u Srbiji i Hrvatskoj stvorila atmosfera straha i mržnje. Propaganda koja su stvarala srpska sredstva javnog informisanja bila je važno oružje koje je doprinelo tome da se u Hrvatskoj počine zločini." Molim vas, da li su u medijima širene preuveličane i neistinite poruke o nacionalno motivisanim napadima na Srbe i da li sam ja to organizovao da se u medijima šire takve poruke i šta vi o tome znate?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Pa ja moram reći da je ta atmosfera u tim danima bila veoma uspaljena atmosfera. Da su narasle te međuetničke i međuverske tenzije na čitavom području Jugoslavije. Ja zaista ne mogu da kažem da li ste vi i u kojoj meri ste vi djelovali i uticali na politiku tih medija, ali na osnovu toga kako su se ponašali neki naši mediji u Crnog Gori, mogao bih izvući analogiju i iz toga neki zaključak izvući. Naime, kada sam ja poslije sjednice Predsjedništva SFRJ kada je Stjepan Mesić izabran za predsjednika Predsjedništva SFRJ, tada je "TANJUG-u" data jedna netačna informacija da sam i ja glasao za izbor gospodina Stjepana Mesića i tada i je mene državni list "Pobjeda" u Crnoj Gori na prvoj stranici, odmah naslonio na stub srama kao čovjeka koji, eto, daje glas nekome ko je već izjavio da će biti poslednji predsjednik te države. I mogu reći još jednu opservaciju svoju. Ne mislim da je niko iz državnog vrha Crne Gore naručio takvu informaciju, da je to bila stvar redakcije. Mogu reći i na sličan način mogu zaključiti, što se tiče medija u Srbiji, dvije stvari mogu da kažem. Ponašanje medija u Srbiji je bilo vrlo različito. Bilo je medija koji su informisali na dosta umjeren način, nastojeći da ne podižu tenzije, ali je bilo medija koji su čak i proturali određene dezinformacije i netačnost za koje bi se kasnije ustanovilo da nijesu tačne. To je jedna moja opservacija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: A druga ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ovo šta oni ovde naziviju "državnim sredstvima javnog informisanja", da li su oni spadali u ove umerene ili u ove druge?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Ja sam to upravo htio da kažem. Državna sredstva informisanja u Srbiji su umjerenije o svemu tome informisala i pisala nego ostali mediji. Ovo šta sam htio na kraju reći kada ste me prekinuli ... Čini mi se da nikada, koliko ja pamtim, u političkoj prošlosti Jugoslavije na teritoriji Srbije nije bilo toliko štampanih i elektronskih medija kao u vrijeme kada ste vi bili predsjednik Srbije i nikada više žestičih napada na vas iz opozicionih listova, nego upravo u to vrijeme, čak upoređujući i današnju situaciju u Srbiji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je bilo, pošto kaže ovde u ovoj tački "M" koju sam vam citirao: "neistinitih poruka o nacionalno motivisanim napadima na srpski narod", kaže "neistinite poruke o nacionalno motivisanim napadima na srpski narod," pa vas pitam da li je bilo nacionalno-motivisanih napada na Srbe u Hrvatskoj?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: I te kako. Pa najveći broj tih napada na srpski narod na teritoriji Hrvatske je bio nacionalno motivisan, jer, vidite, tamo je počelo ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Hvala. Odgovorili ste mi na pitanje. A da li je kod Srba, posebno onih koji žive u Hrvatskoj, stvorena atmosfera straha?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Nesporno il to veoma velikog straha.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A ko je ...

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Ja ne bih reko da je to bila atmosfera mržnje, zaista, u komunikaciji u kontaktu sa tim ljudima, atmosfera straha i to velikog straha je stvorena.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A ko je stvorio tu atmosferu straha i kako?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Atmosfera straha je stvorena sa svim onim o čemu smo mi do sada razgovarali. Prvo preko medija. Drugo, preko zvaničnih, javnih nastupa u predizbornoj kampanji za parlamentarne

izbore, a onda, ako se tome doda ono što kažu "praktično djelovanje", vidite Srbi su čitavo vrijeme posle Drugog svjetskog rata u svim ustavima Hrvatske bili konstitutivni narod u Hrvatskoj, isto kao i Hrvati. To su bila dva konstitutivna naroda. Njih je nova hrvatska vlast, kad je HDZ na čelu sa Tuđmanom preuzela vlast na višestranačkim izborima, izbacila ih je iz hrvatskog Ustava, tako da su Srbi dobili status manjine, pa čak i u nekakvim uredbama zakonskim, bio sam u prilici da pročitam gde se pominje jezik i pravo manjina na jezike, Srbi se ne pominju, čak ni u tim slučajevima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste pomenuli da je taj period od Drugog svetskog rata prekratak bio da oni zaborave, a onda se sve povampirilo pred njihovim očima. Molim vas da pustimo jedan kratak isečak iz filma, gde možemo da vidimo o čemu govori Simon Vizental (Simon Weisenthal)

(Video snimak)

Simon Vizental: Ja znam, ja znam. Pogledajte, postoji jedna knjiga "Zadatak istok-zapad" koju je napisao Herman Nojbahe (Herman Neubacher), koga je Hitler (Adolf Hitler) poslao u Hrvatsku. Posle rata je bio osuđen u Jugoslaviji na 20 godina robije, a onda se vratio. Onda je napisao knjigu o svojim razgovorima sa Artukovićem i ostalima. Oni su mu rekli: 'mi imamo jedan problem sa Srbima. Jedna trećina mora umreti, trećina mora postati katolicima, a jedna trećina može da ostane u životu. To je bio njihov program. Takva iredenta od starih ustaša i njihovih ostataka, ja sam ih video svuda: u Minhenu (Munich), Parizu (Paris), za njih rat nije bio završen. Oni se nisu osećali poraženima."

(Kraj video snimka)

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je to ono šta Vizinetal govori, što se ponovo moglo videti u praksi i na političkoj sceni u Hrvatskoj te 1990., 1991. godine?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Upravo to. I nema potrebe da ističem da je gospodin Vizental o svemu tome znao mnogo više, od mnogih nas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Knjiga lorda Ovena (David Owen) "Balkanska Odiseja" (Balkan Odyssey) koja je ovde prihvaćena kao dokazni

predmet, počinje rečima: "Na Balkanu ništa nije jednostavno. Sve je prožeto istorijom, a složenost unose ...

prevodioci: Samo malo sporije, molim vas, radi prevoda. Hvala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, "na Balkanu ništa nije jednostavno, sve je prožeto istorijom, a složenosti unose zabunu i u najpažljivije proučavanje." Da li se slažete sa ovim ocenama?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Potpuno se slažem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Molim vas da pustite jedan kratak klip lorda Karingtona (Peter Carrington).

(Video snimak)

Piter Karington: Srbi u Hrvatskoj i izvan Hrvatske su imali živa sećanja u vezi sa onim šta se dešavalo 1941. i 1942. godine, kada je Hitler proglasio Hrvatsku nezavisnom, marionetskom državom. I užasi i ubistva Srba, to je i dalje bilo živo u sećanju, budući da je veliki broj Srba ubijen tada u to vreme, na stotine hiljada i mislim da je potpuno razumljivo kada je Hrvatska proglasila svoju nezavisnost i proglasila novi Ustav, neobezbeđivši garancije za 600.000 Srba koji su živeli u Hrvatskoj, da je bilo normalno da su Srbi bili veoma uznemireni zbog svega toga."

(Kraj video snimka)

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se vi slažete sa ovom ocenom lorda Karingtona?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Ja mislim iz onoga šta sam do sada kazao u toku dosadašnjeg ispitivanja, da to potvrđuje ono šta je gospodin Karington rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kako su se nove hrvatske vlasti odnosile prema prošlosti, a posebno prema NDH i zločinima ustaša iz Drugog svetskog rata?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Moj utisak je da je jedan broj, mislim da bi krajnje pogrešno bilo čitav hrvatski narod tretirati kao Ustaše ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja nisam pomenuo hrvatski naraod. Ja sam pitao za odnos hrvatskih vlasti ...

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Ova primedba moja nije vezana za formulaciju vašeg pitanja, nego pošto sam živio sa tim problemima, bilo je pretjerivanja u tim danima oko toga i maltene spremnosti da poneki čitav hrvatski narod optuže za ustašku ideologiju i ustaštvo, ali što se hrvatskih vlasti u to vreme tiče, mislim da su one do kraja, ne samo reafirmisale ustašku ideologiju iz Paveličeve Nezavisne Države Hrvatske kao marionetske Hitlerove tvorevine u Drugom svjetskom ratu, nego su se i ponosili i hvalili time, a oni, da kažem, koju su o tome drugačije mislili, bili su, maltene, potisnitu u kraj. Njihov glas se nije mogao čuti i mene lično je sve to što se dešavalo dosta podsećalo na ono što sam u filmovima imao prilike da čujem, kako se Hitler u početku uspostave svoje vlasti u Njemačkoj tridesetih i četrdesetih godina ponašao prema Jevrejima, jer se to dešavalo i na području Hrvatske kroz progon Srba, kroz otpuštanja sa posla, sa uništavanjem njihove imovine. Dosta je samo da podsjetim događaje u Trogiru, primjera radi, gde su one demonstracije hrvatskih građana protiv Srba koje nijesu značile samo njihovo fizičko ugrožavanje i uništavanje njihove imovine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da vidimo samo kratak snimak i da se komentariše u ovom kontekstu vaših objašnjenja, Vizentovalovih, Karingtovih. Jedan kratak snimak iz dvorane Lisinski, Tuđmanovog govora.

(Video snimak)

Franjo Tuđman: ... vide u programskim ciljevima HDZ ništa drugo nego zahtjev za obnovom ustaške NDH. Pri tome zaboravlju da NDH nije bila samo puka kvislinška tvorba i fašistički zločin, već izraz, kako povjesnih težnji hrvatskog naroda za svojom samostalnom državom, tako i spoznaja međunarodnih činidbenika, u onom slučaju Vlade Hitlerove Njemačke koja je na ruševinama versajskog krojala novi evropski poredak, tih težnji Hrvatske i njenih geografskih granica. Prema tome NDH nije predstavljala samo puki hir osovinskih sila, već je bila i posebna želja posve određenih povjesnih činionika.

Novinar: Vođa hrvatskih odreda smrti bio je Branimir Glavaš iz Osjeka. Za razliku od diskretnijih članova vladajućeg HDZ, Glavaš uopšte nije krio svoju identifikaciju sa ustašama iz Drugog svetskog rata. Kada je pozdravio ratne zarobljenike koji su se vratili ...

(Kraj video snimka)

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste ranije rekli da je stvorena atmosfera straha, ne samo na sećanju nego i na činjenicama života u to vreme. I rekli ste da niste osećali da je stvorena atmosfera mržnje Srba prema Hrvatima. Na čemu to zasnivate?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Pa ja sam u toku te godine dana koliko sam boravio u Predsjedništvu SFRJ bio u prilici da primim nekoliko delegacija Srba sa ovih hrvatskih teritorija. Mislim da sam na njihov zahtjev dvije takve delegacije primio i mislim da su obadvije, te dvije delegacije bile iz Zapadne Slavonije. Moram reći da mi tada nijesmo imali da jedinicima Jugoslovenske narodne armije napravimo tampon zonu na području Zapadne Slavonije, kao što smo učinili na području Kninske Krajine, jer smo tamo imali veoma jaki Kninski korpus. Ovamo nismo mogli to uraditi iz prostog razloga što je tada došlo do masovnog osipanja pripadnika Jugoslovenske narodne armije, jer su Slovenci, Hrvati, Muslimani u Bosni, Albanci na Kosovu i Makedonci masovno počeli da ne šalju vojnike u Jugoslovensku narodnu armiju, tako da smo imali veliki problem i sa potrebnim ljudstvom koji bi trebalo da stane u zaštitu tih ugroženih djelova srpskog naroda u Hrvatskoj. Iz svih tih kontakata sa njima, oni su čak dolazili kod mene i molili da im nekako pomognem i ja sam tada ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, molim vas da imate na umu proceduru.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Hvala, profesore Kostiću.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Miloševiću, snimak je pušten. Možda bi bio bolje da se zaustavi. Drugo ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja nisam tražio da se pusti.

SUDIJA BONOMI: Ne, ali morate da imate kontrolu nad tim. Dva događaja se spominju u ovom poslednjem insertu. Videli smo govor, a takođe je spomenuto to da su se ratni zarobljenici vraćali. Koji su datumi kada su se odigrali ovi događaji?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja mislim da su datumi navedeni na samim snimcima. Ovaj Tuđmanov govor iz dvorane Lisinski, to je na samom početku, gde on govori da ta ustaška Nezavisna Država Hrvatska nije bila, tek tako, puka kvislinška tvorevina, nego rezultat istorijskih težnji i tako dalje, gde praktično opravdava ono o čemu je govorio, na primer, Vizental, sasvim jasno.

SUDIJA BONOMI: Samo datum, molim vas. Nije potrebno da date dodatno obaveštenje. Samo datum.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Zapisan je na samim ovim snimcima.

SUDIJA KVON: Da, ja sam video da na snimku piše 9. septembar 1990. godine.

SUDIJA BONOMI: A datum povratka ratnih zarobljenika?

SUDIJA KVON: Za to nisam siguran, ali to bi onda moglo da se proveri i da nam se prenese informacija o tome.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću, sledeće pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore Kostiću, u tabulatoru 1 su stenografske beleške razgovora koji ste vi imali sa jednim, rekao bih potpuno nepristrasnim stranim političarem, pa želim iz tih beležaka, citiram nekoliko vaših stavova ili da zamolim vas da citirate, pa da napravite upoređenje onoga šta ste tada govorili, sa onim šta sada mislite i da vidite da li se to potpuno podudara i da li je baš to bilo tako. Da bude jasno onima koji gledaju, evo imam, Lisinski, ovaj govor u dvorani, 27., 28. februara, a Glavaš, to je jesen 1991. godine. Vi ste meni, kada smo gledali ovaj stenogram, rekli da ste izbor napravili zato što je ovde reč o jednoj zemlji koja je jako udaljena i potpuno neumešana u celu stvar, čak sa drugog kontinenta, a istovremeno prijateljskoj zemlji kojoj ste govorili sve ono kako ste mislili tada. To je razgovor koji ste imali sa ministrom spoljnih poslova Republike Zimbabve (Zimbabwe) 1992. godine u martu. Pogledajte drugu stranu. Šta ste ovde vi objasnili? Govorim o drugom, trećem i četvrtom pasusu.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Ovo je stenogram originalni iz toga razgovora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ja sam shvatio da je neautorizovan stenogram, onako kako ste govorili.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Tačno tako, usmeno sam izlagao, nisam imao pisani ekspeze. Ja sam tada gospodinu ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pročitajte, pročitajte. Samo hoću da citirate.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: "Hrvatska propaganda je veoma uspješno nametnula međunarodnom javnom mnjenju da je jedna mala Hrvatska sada ugorožena od Velike Srbije. U toj propagandi su iskoristili sve elemente koji su prihvatljivi za uho međunarodne javnosti. Pokušali su predstaviti međunarodnoj javnosti da ta Jugoslovenska narodna armija, kao druga sila posle Sovjetskog Saveza (Soviet Union) u ovom djelu Evrope vrši agresiju na tu malu Hrvatsku. Pokušali su to predstaviti kao sukob dvije ideologije, kao da taj navodni ostatak boljševizma u Srbiji i Crnoj Gori pokušava, putem armije, da se obračuna sa mladim režimom u Hrvatskoj i Sloveniji. Trebalo je mnogo napora u međunarodnoj javnosti da učinimo da bi ta prava istina konačno izašla u javnost. Poznato vam je da je gospodin Bejker (James Baker) tek poslije nekoliko dana konačno javno saopštio ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo momenat, profesore, ja vidim da je na ekranu neadekvatan deo transkripta, tako da je uopšte neodržavao ovo šta, o čemu govori profesor Kostić. Ovaj citat od kog je on počeo je poslednji pasus u engleskom prevodu, koji počinje "hrvatska propaganda je bila veoma uspešna u kreiranju međunarodnog javnog mnjenja". Odatle ide. Molim vas, nastavite.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: "Poznato vam je da je gospodin Bejker, tek prije nekoliko dana konačno javno saopštio uzrok krize u Jugoslaviji - jednostrana secesija Slovenije i Hrvatske i uz upotrebu sile sa njihove strane."

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E, sada recite, profesore Kostiću, u poređenju sa ovim objašnjenjem koje ste dali jednom prijateljskom političaru iz veoma daleke zemlje, sa drugog kontinenta, da li je to, gledano iz sadašnjeg ugla, bilo ono šta se stvarno događalo?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Pa poznato je da smo mi i sa Zimbabveom i velikim brojem zemalja sa teritorije Afrike (Africa) i Azije (Asia) u Pokretu nesvrstanih (Non-Aligned Movement) imali veoma bliske i prijateljske

odnose. Ovaj susret sa Ministrom inostranih poslova Zimbabvea je bio zaista susret prijatelja. I mi smo vodili veoma otvoren i iskren razgovor. Otprilike kao i da sam tada zakletvu polagao, kao što sam je položio pred ovim Sudom. Nemam šta da dodam ovoj osnovnoj oceni koju sam tada rekao kad nijesam ni znao da može biti eventualno i ovo predmet nekakvog razmatranja na nekom međunarodnom sudu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A sad vas pitam, pošto ste vi tada objasnili i to se tačno dogodilo, Bejker je rekao i konačno javno saopštio šta je uzrok krize, da je to jednostrana secesija Slovenije i Hrvatske, to imamo, na kraju krajeva, na snimcima, pa ćemo videti. Da li je to vaše uverenje da je konačno istina postala obelodanjena trajala dugo?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Na žalost, vrlo kratko je to trajalo, jer su Sjedinjene Američke Države bile zaokupljene drugim problemima, krupnijim, na svetskom planu, a bavljenje problemima Balkana i Jugoslavije prepustile Evropi, a Njemačka je za vrlo kratko vrijeme, kao vodeća zemlja u Evropskoj zajednici (European Community) uspjela vrlo uspješno da nametne svoj stav i svoje gledanje svim ostalim zemljama ondašnje Evropske zajednice. I ja sam u mojoj knjizi koja nosi naslov "1991., da se nezaboravi" koja se nalazi, isto tako u ovim tabulatorima, kazao da Evropa u tim danima nije bila Evropa de Gola (Charles De Gaulle) i Čerčila (Winston Churchill), nego je Evropa u tim danima bila Evropa Čemberlena (Neville Chamberlain) i Petena (Henry Philipe Petain).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na trećoj strani vi govorite o tome da, u drugom pasusu, u poslednja tri reda, kažete: "U jednoj Hrvatskoj, taj totalitarni komunistički režim zamenjen je drugim totalitarnim režimom koji u osnovi ima čist nacional-šovinizam", to ste tada rekli.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Pa i danas mislim za ono vrijeme, iako sam već uspio da kažem da današnje stanje u Hrvatskoj demokratskoj zajednici i na političkoj sceni Hrvatske pozitivnije ocenjujem, u pozitivnom smislu u odnosu na to vrijeme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A onda vi na strani 4 upoznajete svog sagovornika sa stavom Jugoslavije, to je drugi pasus, poslednji pasus, jer je ta strana skraćena ... Šta piše: "Ni jednog trenutak mi nijesmo osporavali pravo ...

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: "... ni Sloveniji ni Hrvatskoj ni bilo kojoj republici da se može izdvojiti i otcijepiti od Jugoslavije, ali smatrali smo da to otcjepljenje i izlazak iz Jugoslavije treba izvršiti u skladu sa Ustavom i u demokratskoj proceduri, što, naravno, oni nisu poštovali. Slovenija i Hrvatska su kao dio Jugoslavije, mimo Ustava, formirale svoje paravojne formacije. Slovenija je na samom početku sa svojim paravojnim formacijama zauzela sve granične prelaze i sve funkcije na Jugoslovenskoj granici na području Slovenije", misli se na carinu, na Ministarstvo unutrašnjih poslova. "Hrvatska vlast je osvojila tu vlast na jednom nacional-šovinističkom programu i na ideji formiranja samostalne i nezavisne države Hrvatske. U ranijem ustavu Republike Hrvatske, Hrvatsku su činila dva konstitutivna naroda, Hrvati i Srbi. Iz novog Ustava Hrvatska vlast je izbacila srpski narod i odlučila se da formira nacionalnu državu Hrvata."

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa vas on pita: "Da li su po tom prethodnom ustavu Srbi imali ustavna prava?" Vi mu odgovarate, šta?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: "Imali su potpuno ista prava kao i Hrvati. Hrvatska je bila konstituisana kao republika hrvatskog i srpskog naroda, jer srpski narod na tim prostorima ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, dokument imamo ispred sebe. Mi možemo da ga pročitamo, ako hoćemo. Meni se čini da nema svrhe da ovodite svedoka kroz ovaj dokument. Mislim da ste u dovoljnoj meri naglasili značajna mesta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro. Samo još, ako dozvolite ...

SUDIJA ROBINSON: Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam ovo komentarisao sa svedokom zbog toga što je on tada izrekao ocene koje i danas smatra validnim, jer su istinite. Jednostavno su istinite i ne mogu se promeniti. Nećemo da se bavimo Tuđmanom, ali na strani 9, jedan mali pasus samo. Vi kažete, to je treći pasus, odnosno drugi, pošto je ovaj prvi prenet, od nekoliko reči. "Srpski ...

SUDIJA ROBINSON: Gde se to nalazi na engleskom?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da potražim ...

SUDIJA ROBINSON: Recite nam gde je početak rečenice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kratka rečenica: "Srpski narod na tom području se uplašio da mu se može dogoditi ista sudbina kao i 1941. godine." To vam je na strani 5 "Srpski narod na tom području se uplašio da mu se može dogoditi ista sudbina kao i 1941. godine." To je ono šta ste maločas objašnjavali?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A onda objašnjavate na sledećoj strani u vezi sa inicijativom Saveta bezbednosti (UN Security Council): "Kada smo uputili inicijativu Savetu bezbednosti", šta kaže, "za upućivanje mirovnih snaga", to je na strani 10 poslednji pasus.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Strana 10.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, da.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: "Kada smo uputili inicijativu Savetu bezbednosti za upućivanje mirovnih snaga, tim angažmanom mirovnih snaga izrazili smo spremnost da sa tog područja povučemo armiju, ali da snage Ujedinjenih nacija uzmu u zaštitu to srpsko stanovništvo, jer računamo da na taj način mogu prestati ratni sukobi i da onda u miru tražimo političko rešenje za status tog naroda."

SUDIJA ROBINSON: Da, gospodine Miloševiću

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, nećemo se dalje zadržavati. Mada je ovo izuzetno, rekao bih opširno i tačno objašnjenje događaja iz tog vremena, ali pošto je uglavnom to prevedeno ostavićemo da to pročita svako ko je zainteresovan. Dakle, samo da zaključim: osim onog vašeg ocenjivanja da je istina konačno izašla na videlo kad je Bejker objavio to šta je objavio, sve ostalo šta ovde piše, je u celini ono šta mislite i danas. Jeste li to rekli?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Upravo tako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala. Recite, molim vas, na koji način je Predsedništvo SFRJ reagovalo na sve ove događaje, a posebno na uvoz oružja, naoružavanje i tako dalje?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Predsjedništvo SFRJ i prije nego što sam ja došao u Predsjedništvo je na nekoliko svojih sjednica ocjenjivalo situaciju krajnje zabrinjavajućom, donosilo je odluke o razoružanju paravojnih formacija koje nisu provođene. Kad je situacija zaoštrena i postala još više zaoštrena, onda je došlo do one poznate martovske sjednice 13. ili 12. ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da ne idemo već u mart. Samo da pogledamo, pošto ovde imamo u tabulatoru 6, naredba Predsedništva SFRJ od 9. januara koju ste pomenuli. Samo da je nađem, nadam se da vi možete takođe da je nađete. Prva je u ovom drugom bajnderu. Da li ste imali prilike da pred ovo svedočenje pogledate ovu naredbu ili se sećate nje iz onog vremena?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Pa ove naredbe se konkretno ne sećam iz onog vremena, ali sam imao prilike da je pogledam u ovoj zbirci dokumenta koja je data u ovim tabulatorima, a gde su sabrane praktično sve odluke Predsjedništva SFRJ iz 1991. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde se pominje tajni uvoz naoružanja iz pojedinih susednih i drugih zemalja, da se deli građanima po nacionalnoj i političkoj pripadnosti, opredeljenosti. Je li to tačno?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: To sam već rekao. Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I onda se kaže: "Time se u okviru pojedinih političkih partija stvaraju ilegalni paravojni naoružani sastavi koji svojim postojanjem i planiranim terorističkim aktivnostima predstavljaju neposrednu opasnost za izbijanje oružane pobune i međunacionalnih sukoba najširih razmera, sa nesagledivim posledicama." I onda donosi naredbu Predsedništvo. Šta je suština ove naredbe?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Pored onoga šta sam već rekao, mislim da je ovde prethodno važno istaći da je ovo jedinstvena ocjena Predsjedništva SFRJ, u čijem sastavu tada je predsjednik bio doktor Borisav Jović, a potpredsjednik gospodin Stipe Mesić. U tom Predsjedništvu je tada bio gospodin Drnovšek, mislim da je, da gospodin Drnovšek, a bio je i gospodin Tupurkovski u tom Predsjedništvu tada. To je jedinstvena ocjena tadašnjeg Predsjedništva bila. Bio je i gospodin Bućin, Nenad Bućin u ime Crne Gore u

tom Predsjedništvu. Pa evo, kao što vidite u svim ovim tačkama, pojedinačno od prve tačke ... Za razoružanje, pa onda paravojne formacije ...

prevodioci: Molim vas da govorite sporije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo da račistimo. Znači naređuje se da se na teritoriji Jugoslavije imaju rasformirati svi oružani sastavi koji nisu u sastavu jedinstvenih oružanih snaga SFRJ ili Organa unutrašnjih poslova i čija organizacija nije utvrđena u skladu sa saveznim propisima?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Tačno. Druga tačka je "naoružanje i opremu oružanih sastava iz tačke 1 ove naredbe odmah predati najbližim jedinicama ili ustanovama Jugoslovenske narodne armije, nezavisno od toga da li su ga prikupili pojedini organi u republikama ili se nalazi kod raznih grupa i pojedinaca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li imate neku, nešto da kažete u vezi sa pitanjem: zašto ova naredba Predsedništva, a tačno ste napomenuli svi članovi Predsedništva su učestvovali iz svih republika, to je bila naredba koju je Predsedništvo usvojilo bez ikakve opozicije među njegovim članovima, zašto ona nije sprovedena?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Pa odgovor je jednostavan. Očigledno je da i članovi Predsjedništva SFRJ koju su predstavljali i u to vrijeme predstavljali Sloveniju i Hrvatsku, bili su najbliži saradnici republičkih rukovodstava koja su se već opredjelila bila praktično na ratnu opciju. Gospodin Mesić je bio čitavo vrijeme prvi saradnik gospodina Tuđmana, a gospodin Drnovšek prvi saradnik gospodina Kučana koji je bio predsjednik Predsjedništva Slovenije. Iz mnogih izjava koje su se mogle čuti i javnih njihovih nastupa gospodin Tuđman je javno saopštavao, a to je kasnije i gospodin Mesić, mnogo kasnije potvrdio, da je Hrvatska svjesna da samo putem rata može doći do svoje nezavisnosti. Gospodin Tuđman je to izjavio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Zašto mislite da je taj njegov stav bio ispravan, imajući u vidu stav koji ste vi izneli, citirali smo malopre iz onog stenograma, a bio je opšte poznat stav jugoslovenskog rukovodstva, Srbije, Crne Gore i tako dalje, da se niko ne protivi bilo kakvom otcepljenju kroz jednu demokratsku i zakonitu i legitimnu proceduru?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Pa njima je u Hrvatskoj jasno bilo da oni ne mogu bez rata da se oslobode srpskog naroda na teritoriji Hrvatske.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, nisu hteli legalnu proceduru, jer bi im onda ostali Srbi?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Ostali bi im Srbi u Hrvatskoj. Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je l' to ono šta vi cenite kao razlog za izbijanje sukoba?

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, mislim da je ovo sada otišlo predaleko. Ja sam htela da prekinem u više navrata, ali ovo je sada previše. Pitanja su tako sugestivna. Jednostavo optuženi stavlja reči u usta svedoku.

SUDIJA ROBINSON: To je sasvim tačno. Gospodine Miloševiću, vaša su pitanja izuzetno sugestivna. Sada idemo na pauzu.

TUŽILAC NAJS: Ako mi dozvolite samo par minuta, nakon što svedok napusti sudnicu. Nema veze sa njegovim svedočenjem, to su neka administrativna pitanja koja bih sad hteo da pokrenem, jer neću da budem kasnije u sudnici.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kostiću, vi sada možete da napustite sudnicu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Što se tiče komentara gospođe Uerc-Reclaf (Uertz-Retzlaff) koja kaže da ja stavljam reči u usta svedoku, pretpostavljam da neće protestovati ako to čuje iz usta predsednika Hrvatske, Franje Tuđmana i da neće reći da sam i Tuđmanu stavio to u usta.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ne radi se o tome. Vi ne smeta da postavljate sugestivna pitanja. Ne svedočite vi ovde. Gospodine Najs, izvolite.

TUŽILAC NAJS: Tri vrlo kratke stvari. Prvo, jako me brine način na koji se od jutros razvija situacija u vezi sa beležnicom svedoka Kotura. Pogledao sam istorijat i transkript, veoma mi je žao zbog načina na koji su se te stvari razvijale i ja, naravno, preuzimam punu odgovornost za to. Juče nismo imali dovoljno vremena, nismo bili u stanju da postavljamo pitanja o beležnici. Činjenica da je to predato svedoku kada je izlazio jutros iz sudnice, sve to, naravno, igra ulogu, ali vidim da sam ja jutros želeo da budem neutralan što

se tiče dokumenta. Time sam želeo da kažem da to što neću da unakrsno ispitujem o tome ne znači da prihvatam svedočenje. Naravno, ja sam otišao nešto dalje od onoga šta sam mislio da kažem i to je dovelo do pitanja koja su mi onda postavljena, iako sam želeo i dalje da zadržim neutralan stav o beležnici. Ipak, stvari su ispale drugačije. Meni je žao da se to dogodilo i moram da kažem da sa tim u vezi moj stav ostaje onakav kakav sam ga potvrdio sudiji Bonomiju (Bonomy).

SUDIJA BONOMI: Veoma sam vam zahvalan na tom razjašnjenju, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Druga stvar, Sud me je juče pitao nešto o skali pouzdanosti iz "Plave knjige". Mislim da je to skala preuzeta od NATO. Slova idu od "A" do "F", brojevi od 1 do 5. Mislim da mi nemamo taj materijal ovde i da ne znamo tačno kako oni na toj skali računaju skalu pouzdanosti. Mogu samo da kažem da se radi o standardnoj skali pouzdanosti kojom se koristi NATO. Zadnja stvar koje smo se dotkali ranije na privatnoj sednici, iako želim da i dalje zadržim ono šta sam rekao na privatnoj sednici, mislim da bismo trebali ponovo kratko da pređemo na privatnu sednicu.

SUDIJA ROBINSON: U redu, privatna sednica.

(privatna sednica)

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, pre nego što nastavim, zamoliću vas da ovaj stenogram na koji ste ukazali, da vam je na raspolaganju u prevodu u tabulatoru 1 koji smo delimično citirala, uvedete kao dokazni predmet.

SUDIJA ROBINSON: Da, uvešće se kao dokazni predmet.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševću, postoje delovi tog stenograma koji se odnose na Bosnu. Da li ste nameravali da izvodite dokaze i u vezi sa Bosnom?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ovaj svedok, svakako ima saznanja i učestvovala je u nekim političkim događajima koji imaju veze i sa Bosnom i Hercegovinom. A inače bio je na čelu državnog Predsedništva sve do sredine 1992. godine, praktično dok su završeni svi sukobi u Hrvatskoj, tako da u najvećem delu ima značaj za Hrvatsku, ali u jednom delu ima značaj i za Bosnu i Hercegovinu.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude ...

SUDIJA ROBINSON: Da li ćete putem ovog svedoka da izvodite dokaze u vezi sa stenogramom? Naime, želeo bih da budem siguran da to ne previdite. To zavisi od vas i načinom na koji vi upravljate dokaznim postupkom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Izdvojiću par stvari vezano za ovaj dokazni predmet koje se tiču Bosne, ali to ću učiniti kasnije.

SUDIJA ROBINSON: Dobro, to ćemo da uvrstimo u spis. Molim da fascikla dobije broj.

sekretar: Časni Sude, fascikla će da nosi broj D333.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, ja sam dobio preko oficira za vezu sada jedno obaveštenje koje se odnosi na svedočenje jednog svedoka, ali sa obzirom na karakter sadržine, što ćete da vidite, zamolio bih samo za pola minuta da pređemo na privatnu sednicu, jer se radi o privatnim stvarima tog svedoka.

SUDIJA ROBINSON: U redu, privatna sednica

(privatna sednica)

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore Kostiću, nećemo se vraćati na ovu naredbu Predsedništva od 9. januara. Moje sledeće pitanje je: da li

je ovo ilegalno uvezeno oružje počelo da se koristi u oružanim incidentima koji su imali međuetnički karakter pre one sednice Predsedništva od 15. marta, o kojoj se govori u paragrafu 99 hrvatske, paragrafu 56 bosanske optužnice koji su identični, a to je, moram da vam to pročitam: "U martu 1991. godine rad kolektivnog saveznog Predsedništva bio je blokiran zbog nekoliko pitanja, među kojima je bilo i pitanje uvođenja vanrednog stanja u Jugoslaviji." Neću dalje sada da citiram, jer ovo dalje nije relevantno za ovo pitanje, ali je itekako relevantno za neka druga, pa ću se na ovo ograničiti. Da li je ovo oružje počelo da se koristi u oružanim incidentima pre te sednice na kojoj je došlo do sporova?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Pa, počelo je da se koristi i to preventivno na ovim teritorijama koje je naseljavao većinski srpski živalj u Hrvatskoj. Iz ovih inserata filma koji smo videli, a to je inače poznato bilo tada u javnosti, bilo je mnogo incidenata koji su se zbivali tada na tim područjima. Navodno ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li možete da navedete neki incident?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Pa bilo ih je više, ali mislim da su se najčešće pominjali incidenti u Pakracu, pa onda na Plitvičkim jezerima. Ja sam pažljivo pročitao optužnicu i tačku koja se na to odnosi i mislim da ona potpuno krivo interpretira sve to šta se tamo zbivalo. U optužnici se u toj tački govori da je došlo ili dolazilo do sukoba tamo kad je hrvatska vlast ponovo pokušala da uspostavi svoju kontrolu, što je potpuno krivo predstavljanje stvarnog stanja, jer na svim tim teritorijama gde je srpski živalj bio većinski, postojale su policijske stanice i, naravno, sasvim sigurno te policijske stanice su popunjene bile ljudima sa te teritorije i to su činili Srbi, ali oni su predstavljali dio te vlasti Hrvatske. Međutim, tu se o drugoj stvari radi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, šta je vaš odgovor na pitanje: da li je pre te sednice Predsedništva bilo incidenata?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kakav je stav državnog i vojnog vrha bio prema tim incidentima? Da li se to, na primer, može videti, mi imamo u tabulatoru 57 izlaganje admirala Broveta 5. marta 1991. godine. Da li možete da potražite to u svojim spisima? Dakle 5. mart 1991. godine, to je

10 dana pre ove sednice Predsedništva. Prvo, da li se sećate ko je admirala Stane Brovet i šta je on u to vreme bio?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Admiral Stane Brovet je bio ugledni oficir Jugoslovenske narodne armije, po nacionalnosti je bio Slovenac i u to vrijeme je obaljšao dužnost zamenika saveznog sekretara za narodnu odbranu, Veljka Kadijevića. I, ovaj, on je ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: On je tada i dao jednu izjavu koje se odnosi upravo na upotrebu, to je tabulator 57.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je ovaj koji sam vas zamolio da otvorite?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Da. Evo tu on govori o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: On govori na početku da je 2. marta ... Prvo, on govori na sednici Odbora za narodnu odbranu Skupštine Jugoslavije.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Jeste. I saopštava ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U svojstvu ministra odbrane, odnosno zamenika ...

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Jeste u odsustvu ministra odbrane, on, kao zamenik, izveštava "da je 2. marta u 6.00 200 pripadnika Ministarstva unutrašnjih poslova Hrvatske izvršilo opkoljavanje i upad u zgradu Skupštine Opštine i u policijsku stanicu u Pakracu. Neposredno prije toga deo aktivnog i rezervnog sastava stanice milicije napustio je Pakrac, sa naoružanjem, dok je 15 do 20 pripadnika rezervnog sastava koji su ostali u stanici razoružano i zadržano od strane snaga koje su upale u Pakrac i koje su se u daljem toku neprekidno uvećavale."

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I onda je on objašnjavao da je došlo do okupljanja građana.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Došlo je do okupljanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa su rasterani upotrebom sile.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Jeste. I tu je onda angažovana Jugoslovenska narodna armija da spriječi ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: On je ovde rekao “da je u toku napred iznestih događaja došlo i do otvaranja vatre.”

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Došlo je i do pucanja, a onda Ministarstvo odbrane, čim je obavješteno, predložilo Predsedništvu pokret odgovarajućih jedinica, što je predsednik Predsedništva prihvatio i onda su oni angažovani u Pakracu. I govori da time se polazi od ustavne uloge JNA, da, između ostalog, onemoguću izbijanje oružanih sukoba, posebno međunacionalnih, svugde gde je takva sukob već u toku ili na pomolu. I naglašava da pri tome Ministarstvo odbrane ne ulazi u uzrok i druge okolnosti koje su dovele do sukoba, pogotovo ne u razloge političke prirode, jer smatra da političke problema treba rešavati političkim sredstvima, a ne silom.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Obaveštava da su ljudi zahvaćeni strahom, neizvesnošću i da ljudi sami traže da se stanju anarhije i bezakonja stane na put, da se obezbedi funkcionisanje pravne države, a građanski rat blagovremeno spriječiti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Onda on ukazuje da je u toku angažovanje jedinica JNA u Pakracu došlo 2. marta uveče do otvaranja vatre iz oklopnog vozila MUP-a Hrvatske na pripadnike JNA. Govori da su “mupovci” krivi za otvaranje vatre i da se pozovu na odgovornost.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Na kraju i podnoseći taj izveštaj u Skupštini, on kaže: “Izvršenje svoje ustavne uloge i obaveze JNA u ovom trenutku vidi pre svega u obezbeđenju mira i sigurnosti svih građana Jugoslavije. U skladu sa tim jedinice JNA ostaće u Pakracu dok se stanje ne normalizuje, prema odluci Predsedništva SFRJ sa sednice od 2. na 3. mart, odnosno dok se ne uspostavi stanje kakvo je bilo pre incidentnih događaja.”

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I onda nailazi ova sednica i tako dalje. Sada, vidite ... Sada, molim vas, želim da komentarišete i da odgovorite koliko su tačni ovi navodi. U paragrafu 98 o ovim incidentima se govori na njihov način. Paragraf 98, kaže: “U martu 1991. godine, kada su srpske policijske snage pokušale da konsoliduju vlast nad područjima sa značajnim udelom srpskog stanovništva, srpska policija kojoj je na čeli bio Milan Martić, preuzela je kontrolu nad policijskom stanicom u Pakracu. Došlo je do borbi, kada je hrvatska vlada ponovo pokušala da uspostavi svoju vlast u tom području.” To je taj događaj. “Na Plitvicama su Srbi napali autobus koji

je prevezio hrvatske policajce, pa je i tamo došlo do borbe. JNA je razmestila svoje trupe u tom području i izdala ultimatum hrvatskoj policiji da se povuče sa Plitvica.“ Da li su tačni ovi navodi paragrafa 98?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Mislim da je data pogrešna interpretacija i jednog i drugog paragrafa. Suština ovih sukoba, incidenata do kojih je došlo i u Pakracu i na Plitvičkim jezerima je bila u pokušaju hrvatske vlasti da policijski sastav koji je već postojao u tim policijskim stanicama i kojega su činili Srbi, zamjeni sa policijskim sastavom ljudi hrvatske nacionalnosti. Iz onog straha o kome smo maloprije pričali, ne samo te policijske snage koje su već postojale tamo, nego i građani na tim teritorijama gde je bilo većinsko srpsko stanovništvo, nisu dozvolili da te upućune policijske jedinice sa policajcima hrvatske nacionalnosti dođu u ta mesta i zaposednu te policijske stanice, iz onog prostog straha što su i u uniformama i sa znacima i tako dalje i sa svim sa čime su nastupali podsjećali na one koji su tu bili prisutni i izvršili taj stravičan genocid tokom Drugom svjetskog rata.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro, sada da zanemarimo na šta su podsećali, ali da vas podsetim šta, dakle, admiral Brovet, zamenik saveznog ministra odbrane, Slovenac po nacionalnosti, nikako ne može biti srpski nacionalista, kaže da je “na dan 2. marta 200 pripadnika MUP-a Hrvatske izvršilo opkoljavanje i upad u zgradu Skupštine Opštine i policijsku stanicu u Pakracu.”

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, iz čega to čitate?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Iz tabulatora 57. To je izlaganje admirala Broveta, to imate prevedeno na engleski jezik. Izlaganje admirala Broveta 5. marta, znači tri dana posle toga on izveštava odgovarajući komitet saveznog Parlamenta nadležan za narodnu odbranu, po tom događaju.

SVEDOK KOSTIĆ: To je tabulator 57A.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne, 57A je prevod na engleski, 57 je srpski. Uvek je ono “A” obeležje za prevod na engleski. Dakle u ovoj tački 98 kaže se “da su srpske policijske snage ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, nismo još to pronašli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Tabulator 57A, za vas. Ja ga isto imam pred sobom, 57A.

SUDIJA ROBINSON: Dve strane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: 5. mart 1991. godine u 6.00 oko 200 pripadnika hrvatskog MUP-a ... Da li ste sada našli?

SUDIJA ROBINSON: Ne.

SUDIJA KVON: Gde je to tačno u tom dokumentu?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Imate ga i na, ovome, grafoskopu u engleskom prevodu. Dakle, ovde kaže da su, znači Brovet izveštava, admiral Brovet izveštava nadležni odbor saveznog Parlamenta "da je 200 pripadnika opkolilo Skupštinu Opštine i policijsku stanicu" i upalo tamo. I onda reagovanje građana i šta se onda desilo. Ovde u tački 98 kaže: "Marta 1991. godine sukob se pojačao kada su srpske policijske snage pokušale da konsoliduju vlast na područjima od značaja za srpsko stanovništvo."

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: To je potpuno besmislena tvrdnja. Svugde gde su se sukobi dešavali onda kada je hrvatska vlast pokušavala ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Veliko nasilje da napravi.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Da, da napravi neko nasilje, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle vaš odgovor, kako glasi? Da li su tačni ovi navodi optužnice koje sam vam citiro?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Nisu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: E sad molim vas da samo kratko pustimo jedan snimak sa te sednice Predsedništva od 15. marta. To je već bilo ovde preuranjeno na ekranima, pa se nadam da sad mogu vrlo efikasno da puste.

(Video snimak)

Borisav Jović: ... i da li smatrate da imate pravo da uvozite, nezakonito, oružje, protiv, ovaj, Ustava i zakona Jugoslavije i da to zadržite tako kako je, da vodite

u građanski rat? A ne da mi držiš teorije o ne znam čemu. Na ova pitanja ti odgovori. Je l' su to činjenice koje ste vi objavili, da ste odlučili da suspendujete savezne zakone na svojoj teritoriji?

Stjepan Mesić: *Srbija je više ...*

Borisav Jović: *Molim te lepo, za svakoga isto važi. Zašto ni jednu reč ne progovoriš o tome kako rušite zemlju? Ma vi uzurpirate tuđa prava. Ne može to, čoveče.*

Stjepan Mesić: *Ma svi to rade.*

Borisav Jović: *Džaba je to šta ti pričaš. Te teorije, te teorije ne vrede više. Ovde se radi o vrlo konkretnim stvarima koja uzurpiraju tuđa prava koja se neće dozvoliti više.*

Stjepan Mesić: *Boro, samo jedno imam ...*

Borisav Jović: *Molim te, nema ništa jedno. Vi radite i idete u građanski rat sa narodom koji živi na vašoj teritoriji i time izazivate građanski rat u Jugoslaviji. To su činjenice koje ne može niko da pobije.*

(Kraj video snimka)

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: *Dobro. Delimično je i prevedeno. Vi ste imali priliku da vidite to na srpskom jeziku. Ko su ova dvojica koja se čuju da govore?*

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: *To je doktor Borisav Jović, ovaj što je govorio.*

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: *Govorila su dvojica.*

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: *Dakle, on se nalazi, kako posmatramo ekran, sa desne strane nama koji posmatramo ekran. On je bio predsednik Predsjedništva SFRJ tada, a do njega je gospodin Stjepan Mjesić, on je bio potpredsjednik Predsjedništva SFRJ.*

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: *Dakle, u vezi sa tim događajem. Ja sam vam već citirao paragraf 99, ali da li ima potrebe da još razjasnite razliku u stavovima onih koji su podržali predlog štaba vrhovne komande oružanih snaga i onih koji su bili protiv tog predloga?*

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: *Pa ja ne znam da li ima potrebe, da li ima potrebe da to još naglašavam. Činjenica je da su oni koji su se zalagali za prihvatanje predloga Generalštaba, odnosno vojnog vrha, štaba vrhovne komande, oni su smatrali da bi uvođenje vanrednog stanja i preduzimanje*

tih mera mogao da spriječi dalje širenje međunacionalnih sukoba i ubrzano kretanje ka građanskom ratu na teritoriji Hrvatske, a onda i dalje. Ovi koji su bili protiv toga predloga, to su predstavnici Slovenije, Hrvatske, Bosne i Makedonije, oni su mislili da bi možda uvođenje vanrednog stanja i davanje jačeg naglaska na postupke vojske moglo da izazove građanski rat u pojedinim delovima zemlje. Oni su time objašnjavali zašto neprihvataju uvođenje vanrednog stanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da pogledamo samo na trenutak, verovatno će biti vrlo ilustrativno, pošto je bio predlog koji je trebalo da prihvati i objavi Predsedništvo. Molim vas da otvorite tabulator 58.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Našao sam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Robinson, vi to imate, to je samo jedan list, prevedeno je na engleski. Da li je to predlog koji je predlagao štab Vrhovne komande da donese Predsedništvo i da javno saopšti, a koji nije mogao da bude prihvaćen zbog otpora četiri člana Predsedništva iz Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Makedonije?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Jeste. A to je, u stvari, lični predlog mera koje su 9. januara bile predložene od strane vojnog vrha i prihvaćene na Predsjedništvu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali nisu sprovedene?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Nisu sprovedene.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sada Predsedništvo pokušava da donese sledeće: šta piše ovde da je Predsedništvo trebalo da usvoji, da je bilo još jednog člana Predsedništva koji se saglasio? Prvo kaže, to je treći pasus.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: "Prvo preduzeti mere pripravnosti u oružanim snagama SFRJ do nivoa koji će, prema proceni štaba Vrhovne komande garantovati spriječavanje međunacionalnih oružanih sukoba i građanskog rata i osiguranje uslova za miran, demokratski i na Ustavu i zakonima zasnovan rasplet jugoslovenske krize. Drugo, preduzeti hitne i odlučne mjere s ciljem dovođenja narušenog sistema odbrane zemlje Ustavom SFRJ utvrđene okvire. Radi toga doslovno sprovesti naredbu Predsjedništva SFRJ od 9. januara 1991. godine o razoružanju i rasformiranju nelegalnih oružanih sastava, kao i stavove i odluke Predsjedništva o rukovođenu Teritorijalnom odbranom i izvršavanju poslova vojne obaveze."

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I onda se kaže?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: "Donoseći ove odluke, Predsjedništvo SFRJ ukazalo je na neophodnosti intenziviranja konstruktivnog i demokratskog dijaloga o prevazilaženju ekonomske, političke u ustavne krize i o budućem uređenju Jugoslavije. Predsedništvo SFRJ i ovaj put ističe ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. "Ističe ...

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: "... svoju odlučnost ... I tako dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "Suprotstaviće se Ustavom i zakonom ...

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Jeste i da se na miran način rešavaju sporovi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta se kaže "suprotstaviće se Ustavom i zakonom predviđenim sredstvima ...

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "... svim vidovima anarhije, bezakonja, donošenjem ...

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: "... jedinstvenih odluka i politici svršenog čina."

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle to nije moglo da bude prihvaćeno na sednici Predsedništva. Sada da se vratim na ovaj citirani paragraf 56 koji kaže ovo što sam prva tri reda već citirao, neću ponovo, ali moram radi celine: "U martu 1991. godine rad kolektivnog saveznog Predsedništva bio je blokiran zbog nekoliko pitanja, među kojima je bilo pitanje uvođenja vanrednog stanja u Jugoslaviji." Videli smo šta se predlagalo u skladu sa Ustavom i zakonom. I onda kaže: "Članovi Predsedništva iz Republike Srbije, Republike Crne Gore, Autonomne Pokrajine Vojvodine, Autonomne Pokrajine Kosovo i Metohija dali su ostavke na svoje položaje. U svom govoru od 16. marta 1991. godine koji je emitovala televizija, Slobodan Milošević u svojstvu predsednika Srbije izjavio je da je sa Jugoslavijom svršeno i da Srbiju više ne obavezuju odluke saveznog Predsedništva." Sad da bismo videli je li to tačno, ja vas molim da pogledate ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, to je bio paragraf 99 hrvatskog dela optužnice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: A njemu je identičan paragraf 56 bosanske optužnice. Potpuno su identični ovaj 99 hrvatske, a govori se o mom govoru, ja se izvinjavam, ja ovde taj govor, naravno, imam i to imam "Politiku" od 17. marta, ali, na žalost, nisam tačno zapisao. To je tabulator, mislim da je 51. Samo da pogledam, molim vas.

SVEDOK KOSTIĆ: 51 je tabulator.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Odlično. Tabulator 51, nadam se da je prevedeno, mada ja nisam čitao prevod na engleski. Nisam proveravao prevod na engleski, ali, molim vas, da se samo zadržimo na nekoliko stvari. Evo, to je "Politika", naslovna strana "Politike", ovde u paragrafu 99 i paragrafu 56 koji su indetični. Kaže: "U svom govoru od 16. marta 1991. godine koji je emitovala televizija, Slobodan Milošević u svojstvu predsednika Srbije izjavljuje da je sa Jugoslavijom svršeno." Molim vas, pročitajte samo od početka govora gde se tvrdi da sam ja u ovom govoru rekao da je sa Jugoslavijom svršeno. Šta je kažem?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: "Sinoć je Jugoslavija ušla u završnu fazu svoje agonije. Predsjedništvo SFRJ odavno ne funkcioniše, a iluzija o nastojanjima Predsjedništva SFRJ i naporima kojih, u stvari, nema, od noćas je definitivno mrtva."

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle šta je mrtvo, Jugoslavija ili šta drugo?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Mrtva je iluzija o tome da Predsjedništvo hoće da reši problem, a ne Jugoslavija. Zaista, ovo u optužnici, kako je dato, potpuno je krivo interpretirano.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E, sada pošto kaže da sam ja rekao da je Jugoslavija mrtva, kako počinje sledeći pasus? "Što se Srbije tiče ...

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: "Što se Srbije tiče, ona je uvek za Jugoslaviju i to nikada nije krila. Sa dubokim uvjerenjem i ponosom ona to kaže i sada javno. Blokodom funkcija Predsjedništva ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne treba, ne treba dalje da citiramo. Dakle ...

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Dakle od čitavog ovog pasusa iz optužnice, djelimično je tačno samo ovo šta se na kraju vidi da vi u tom govoru, naravno ni ne pomišljate da ustvrdite da je Jugoslavija mrtva, ostajete i dalje privrženi ideji Jugoslavije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, hvala. Recite, molim vas, da li je tačna tvrdnja, prvo da vidimo, znači, ovo šta ovde piše u tački 99 i tački 56, je li tačno ili nije?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Pa samo bi se mogao jedan mali insert iz toga izvaditi, da je vezano ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, govorim vezano sa ovim da je Jugoslavija mrtva?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Ne, rekao sam da ovo nije tačno. Vi ste u govoru rekli da je iluzija o tome da Predsjedništvo hoće da reši, da je mrtva, a ne da je Jugoslavija mrtva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da je mrtva iluzija o tome da nešto rade, a ne rade ništa. E sada, molim vas, da li je tačna sledeća tvrdnja koja je isto tu, da su članovi iz Srbije, Crne Gore, Vojvodine i Kosova dali ostavke na svoje položaje?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Ja ne bih mogao za sve pouzdano da tvrdim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, onda.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Pouzdano znam, pouzdano znam da su ostavke podnijeli Borisav Jović sa funkcije predsjednika Predsjedništva SFRJ i predstavnik Crne Gore, Nenad Bućin. Bilo je tada u "TANJUG-ovim" vijestima da je i ostavku najavio u Jugoslav Kostić.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Riza Sapundžija (Riza Sapungjija), je li' podneo ostavku ili ne?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da je Riza Sapundžija smijenjen, on, tada.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a da li je, po vašem mišljenju, pošto ste vi objasnili zašto su oni koji su dali ostavke to učinili ... Jeste li objasnili to?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Pa oni, ja zaista nisam imao prilike da razgovaram na tu temu ni sa jednim od njih, ali su oni javno saopštili da ne žele da učestvuju u razgradnji Jugoslavije i da snose odgovornost za to, jer su smatrali da neusvajanje takve odluke štaba Vrhovne komande direktno vodi do daljeg pogoršavanja situacije i u građanski rat.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je, po vašem mišljenju, ili po oceni, vašoj koji ste posle toga bili potpredsednik Predsedništva, Predsedništvo SFRJ ne prihvativši predlog štaba Vrhovne komande oružanih snaga pravilno postupilo ili se ogrešilo o neku od svojih ustavnih obaveza?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da se neprihvatanjem te odluke štaba Vrhovne komande Predsjedništvo grubo ogriješilo o svoju ustavnu obavezu, jer ta ustavna obaveza je bila čuvanje građanskog mira, ustavnog poretka i teritorijalnog integriteta Jugoslavije i mislim da se tu grubo ogriješilo, a ja sam imao prilike više puta pa i u svojoj knjizi, pa i javno u medijima da kažem da je, po mojoj procjeni, prihvatanjem te odluke štaba Vrhovne komande, Predsjedništva SFRJ na sjednici od 12., 14. i 15. marta, bio moža zadnji trenutak koji je otvarao nekakvu šansu da se spriječi građanski rat širokih razmjera na prostoru SFRJ.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je u ovoj tački prvo koju smo smo citirali, prvoj u tabulatoru 58, se kaže "Preduzeti mere pripravnosti u oružanim snagama do nivoa koji će garantovati sprečavanje međunacionalnih oružanih sukoba i građanskog rata."

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Da, tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To nije prihvaćeno. Dobro. A kako je reagovao štab Vrhovne komande na neusvajanje ...

SUDIJA BONOMI: Pre nego što nastavite, kako bih ja ovo shvatio, recite mi sledeće: radilo se o Vrhovnoj komandi koja je imala osam predstavnika i odluke su se donosile jednostavnom većinom. Da li je to tačno.

SVEDOK KOSTIĆ: Da.

SUDIJA BONOMI: U jednom demokratskom sistemu, da li možete da mi kažete kako se pomaže određenoj diskusiji to što se, recimo, napusti neka rasprava iz jednostavnog razloga, što, recimo, vaš konkretan predlog nije dobio većinu glasova?

SVEDOK KOSTIĆ: Mislim da tu ima više pitanja u okviru ovoga šta ste vi postavili. Prvo, Predsjedništvo je brojalo osam članova i za bilo koju odluku Predsjedništva trebala je najmanje saglasnost pet članova Predsjedništva, da bi bilo koja odluka bila donijeta. Za važnija pitanja predviđeno je bilo poslovnikom o radu Predsjedništva dvotrećinska većina, znači šest članova Predsjedništva. Mi smo ovde praktično imali situaciju da su četiri člana Predsjedništva glasala za, a četiri protiv. Ta je sjednica onda bila prekinuta, ako se dobro sjećam, onda je naredni dan ili dva dana nakon toga nastavljena.

SUDIJA BONOMI: Da li ste u stanju da odgovorite na moje pitanje? Ja bih radije da odgovorite na moje pitanje nego da ponavljate ono šta ja već znam.

SVEDOK KOSTIĆ: Oprostite, gospodine Bonomi, ali ja onda nisam shvatio vaše pitanje. Ako možete da ga ponovite.

SUDIJA BONOMI: Moje pitanje je bilo sledeće: u ovakvom jednom sistemu koji funkcioniše na demokratski način kada glasaju članovi tela koje se zove Vrhovna komanda, recite mi kako može dalje da se raspravlja pozitivno o budućnosti Jugoslavije, ako, recimo, neko napusti sednicu i to samo zato što, recimo, vaš neki konkretan predlog nije prihvatila većina?

SVEDOK KOSTIĆ: Ja mislim ste vi pogrešno razumjeli ovo. Sjednicu nije niko napustio, svi članovi Predsjedništva su ostali čitavo vrijeme dok je sjednica trajala, a sjednica je trajala tri dana.

SUDIJA BONOMI: Ne, ne, vi ste nam rekli, koliko se vi sećate, da su barem dva člana nakon toga podnela ostavku, a gospodin Milošević nam je rekao da su četvorica podneli ostavku. Dakle, ljudi koji su bili nezadovoljni situacijom uzeli su svoju loptu i rekli "ja neću više da se igram" i otišli. Kako to utiče na jednu razumnu političku debatu?

SVEDOK KOSTIĆ: Pa, ako me pitate šta ja lično mislim o tim ostavkama koje su oni podnijeli tada, ja moram da kažem da bih u takvoj situaciji, ako ocenjujemo stanje u zemlji koje do te mere kritično da bez preduzimanja ovih mijera to direktno vodi u građanski rat, ja računam da sam bio na njihovom mjestu, iz istih razloga i motiva koji su oni objasnili, a to je da ne žele da dalje učestvuju u razgrađivanju zemlje, na isti način postupio, sa tom razlikom što je doktor Jović, nakon nekoliko dana, a po nalogu Skupštine Srbije, vratio se da radi u Predsjedništvu, a Nenad Bućin je ostao i dalje pri svojoj neopozivoj ostavci. Ja ne znam da li sam odgovorio, ja razdvajam glasanje na samoj sjednici i nemogućnost da se odluke donese, od čina ostavke u jednom muljanju koje je završilo sjednicu i koji, praktično, nakon toga, ostaje sa nepreduzetim mjerama, jer ostavke su uslijedile kada se završila sjednica treći dan.

SUDIJA BONOMI: Gledajte, ako napustite demokratski proces, morate da imate neki jaki razlog za to, jer vi smatrate da je doneta odluka koja je fundamentalno pogrešna i dovešće do raspada države. I ako onda odustanete od demokratskog procesa u takvoj situaciji i podnesete ostavke, sigurno na umu imate neku alternativu, a da bi se pomoglo intresima države. Ja sada pokušavam da shvatim šta su ti ljudi koji su podneli ostavke mislili da će da postignu time što su podneli ostavke.

SVEDOK KOSTIĆ: Oprostite, ali ja ne mogu na to pitanje da vam odgovorim, ja ne znam šta su oni mislili, ja sam vama kazao da nisam imao prilike da sa njima komuniciram, ali sam samo kazao da, ako se radi o takvoj teškoj situaciji u zemlji koja vodi direktno u građanski rat, tri dana sjednica traje, osam članova Predsjedništva, zbog toga sam pomenuo tu činjenicu da ih je bilo barem devet pa da većina može da bude, ja bih poštovao odluku većine, ali se došlo u pat poziciju praktično. U takvoj situaciji, da sam bio na mjestu tih ljudi suočen sa tako teškom odgovornošću kao član Predsjedništva i Vrhovne komande, možda bih i ja na isti način reagovao, podnio ostavku, želeći, na neki način, da uozbiljimo situaciju i da se dozovemo pameti, što se kaže.

SUDIJA BONOMI: Dobro ne želim da ovo nepotrebno produžavamo. Pitam se da li je ispravno reći da se ovde radi o šah-mat ili pat poziciji? Ono šta je bilo potrebno je jedan pozitivan glas da se stvari promene. I ukoliko dođe do izglasavanja istog broja glasova na obema stranama, onda imamo *status*

quo i to je onda situacija i onda može dalje da se raspravlja. Ako neko izađe iz razgovora, to ostavlja vakuum koji može i da ubrza raspadanje države. U svakom slučaju neću oduzimati više vremena. Gospodin Milošević će sada da nastavi.

SVEDOK KOSTIĆ: Mogu da kažem, ja imam samo četvrtu kategoriju u šahu, da nije ista pozicija šah-mat i pat pozicija. To je jednostavno jedno stanje kada ni jedna ni druga strana za svoja demokratska uverenja nemaju šansu da se bore, a po ustavnim riješenjima i te ostavke ne znače, da kažem, ostavljanje vakuuma.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da samo razjasnimo šta je otvorio gospodin Bonomi. Moje najbolje uverenje je da je ispravno otvoriti to pitanje, da ga razjasnimo. Da li je najvažnija ustavna obaveza članova Predsedništva da spreče rat?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Po Ustavu jeste i takvu su obavezu potpisali u saveznoj Skupštini.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ostavimo to sada po strani. Mislim da ćemo lakše doći do objašnjenja ako razdvojimo personalni i institucionalni faktor. Dakle u personalnom smislu Borisav Jović i Nenad Bućin, uzimam samo ove iz Srbije i Crne Gore, podneli su ostavke. Sada da razdvojimo personalni i institucionalni faktor na vašem primeru, odnosno na primeru Crne Gore.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: ... da li je došlo onda do bilo kakvog vakuuma? Vi ste objasnili da su podneli ostavke posle sednice, ne napuštajući do kraja ono o čemu se raspravljalo, ali oni lično smatrali su ličnim činom odgovornosti, ali šta je bilo, Bućin je ostao pri ostavci?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li Crna Gora odmah izabrala vas?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kada ste vi izabrani?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Crna Gora nije mene odmah izabrala, ali je po Ustavu regulisano da u slučaju da nema predstavnika Crne Gore

u Predsjedništvu SFRJ, što se desilo ostavkom gospodina Nenada Bućina, po Ustavu je bilo predviđeno da predsjednik Predsjedništva republike vrši funkciju člana Predsjedništva i tu funkciju je praktično sve do moga izbora i potvrde u Skupštini SFRJ vršio gospodin Momir Bulatović, a koji je tada bio predsjednik Predsjedništva Crne Gore i to je bila ustavno rješenje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. To znači nikakvog vakuuma nije bilo?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Pa ja sam zato i kazao da nije bilo vakuuma.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Bućin je ostao pri ostavci. Crna Gora je izabrala vas, u međuvremenu, do realizacije predsjednik Predsedništva Crne Gore, u skladu sa odredbom Ustava, vršio je tu funkciju, je l' to suština?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Da, to je suština.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jović je na zahtev Skupštine Srbije takođe nastavio da radi.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala vam. Idemo dalje. Izvinjavam se, ne mogu da nađem. Molim vas da pogledamo kako je reagovao Štab Vrhovne komande na neusvajanje svog predloga. U tabulatoru 59 postoji zvanično "Saopštenje Štaba Vrhovne komande oružanih snaga SFRJ od 19. marta 1991. godine". To je tabulator 59. Imate ga, gospodine Robinson i na engleskom.

SUDIJA ROBINSON: Da, imamo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Govori se o tome, dakle, da Predsedništvo na ovim sednicama 12., 14. i 15. nije prihvatilo predlog štaba da se preduzmu odgovarajuće mere koje bi garantovala sprečavanje međunacionalnih oružanih sukoba i građanskog rata i osigurale uslov za miran, demokratski i na Ustavu, zakonima zasnovan rasplet jugoslovenske krize. I onda kaže: "Štab Vrhovne komande kao najviše stručno i profesionalno telo u oblasti rukovođenja i komandovanja oružanim snagama, izvršio je svestranu procenu nastale situacije i saopštava sledeće posledice: da će JNA pouzdano

obezbeđivati granice SFRJ, da neće dozvoliti međunacionalne oružane sukobe i da neće dozvoliti upotrebu sile ...

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: "... niti rušilačke demonstracije sa bilo koje strane."

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A onda kaže: "Sobzirom da nisu stvoreni uslovi za sprovođenje naredbe Predsedništva od 9. januara, Jugoslovenska narodna armija ne može da snosi odgovornost za dalje naoružavanje građana i njihovo organizovanje na bilo kom delu jugoslovenske teritorije i ponavlja da su navedeni uslovi i mere suštinske pretpostavke za mirno i demokratsko rešenje jugoslovenske krize." Šta mi ovde imamo? Dakle ko se protivi merama da se spreče oružani sukobi na nacionalnoj osnovi?

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: Pa, mislim da najjači otpor tome su pružili predstavnici ovih secesionističkih republika koje su se i nasilno, kao što se i pokazalo, otcjepile od Jugoslavije, mislim na bazi tih informacija koje sam tada imao i onoga šta je prisutno bilo u javnosti. Čini mi se da predstavnici u Predsjedništvu Bosne i Hercegovine i predstavnici Makedonije, oni su se pridružili njima više iz bojazni da im se ne pripíše od strane Slovenije i Hrvatske da se svrstavaju na neku stranu, ali su i oni glasali protiv predloga Štaba Vrhovne komande.

SUDIJA BONOMI: Da li smatrate da je prikladno da jedna vojska izda ovakvu vrstu izjave, izjave u kojoj izražava svoje nezadovoljstvo odlukom koju je donela Vlada?

SVEDOK KOSTIĆ: Gospodine Bonomi, ja mogu samo da vam kažem šta bih ja u toj situaciji uradio. Ja sam, ali to ne mora da znači da je to dobro ili da bi to bio dobar korak koji bih ja uradio, ja sam u javnim izjavama i kasnije kao potpredsjednik Predsjedništva SFRJ i kao član Predsjedništva, naravno, bio u prilici više puta da to ponovim, da sam smatrao i danas smatram, da je to bio poslednji trenutak da se nešto eventualno učini i spriječi taj haos građanskog rata na toj teritoriji. Da sam ja bio u toj situaciji, ja bih povukao potez i uveo vanredno stanje, ali može biti da bi to bila pogrešna odluka, ja teško sada to mogu da kažem. Ja sam za gospodina Kadijevića i tada javno govorio kad je bilo mnogo prigovora i mnogo upućenih primedbi na gospodina Kadijevića kao saveznog ministra, da je gospodin Kadijević bio više političar nego vojnik, ali nijednog trenutka nisam dozvolio da u bilo kom smislu padne sumnja na gospodina Kadijevića, jer je, po mom

uvjerenju, on bio i ostao do kraja jugoslovenski oprijedljen. Ne znam da li sam zadovoljio vaše pitanje.

SUDIJA BONOMI: Ali izgleda da vi sada kažete da je to prihvatljivo, da je prihvatljivo da jedna vojska izda jednu takvu izjavu, u kome vojska izražava nezadovoljstvo odlukom svoje Vrhovne komande. Da ste vi bili jedan od onih koji su bili protiv uvođena vanrednog stanja, zar ne biste ovakvu izjavu smatrali aktom otkazivanja lojalnosti od strane vojske?

SVEDOK KOSTIĆ: Ne. Ne ja sam ... Ovakva izjava upravo govori o lojalnosti vojske i Štaba Vrhovne komande, Vrhovnoj komandi, dakle civilnom dijelu uprave vojske. Razumete? Ali sam vam ja kazao, može biti da sam ja bio na mestu generala Kadrijevića, da bih možda umjesto ovakve izjave povukao potez, ali nisam siguran da bi to bila dobra mjera.

SUDIJA BONOMI: Vi, znači, mislite da peti pasus u kom se govori o skidanju odgovornosti, da je to prihvatljiv način da se definiše njihov stav?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Kostiću, pročitajte peti paragraf pre nego što odgovorite. Vidite na šta se odnosi.

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: "Budući da nisu obezbeđeni neophodni uslovi i pretpostavke za potpuno sprovođenje naredbe Predsjedništva SFRJ od 9. januara 1991. godine, Jugoslovenska narodna armija ne može snositi odgovornost za dalje eventualno naouržavanje građana i njihovo organizovanje na bilo kom delu jugoslovenske teritorije." Dakle sa ovakvom izjavom, kako je ja razumijem, Štab Vrhovne komande do kraja poštujući pat poziciju u koju je zapalo Predsjedništvo kao Vrhovna komanda, sa četiri glasa "za" i četiri glasa "protiv", Jugoslovenska narodna armija, odnosno Štab Vrhovne komande, saopštava da će se to stanje koje je ionako teško dalje nastaviti i još pogoršati. Ja zato ne govorim kako bih se ja postavio da sam bio na mjestu nekog od ovih osam članova Predsjedništva. Ja sam pokušao da objasnim, iako to za mene može da bude opasno, ovaj, da sam bio na mjestu ministra odbrane u takvoj pat situaciji, a znajući za tako tešku situaciju, može biti da bih ja tada odlučio i sam povukao potez, imajući u vidu da je u zemlji demokratije kao što je Grčka (Greece) vojska povukla poteze u kritičnim trenucima, pa je sedam godina vojna hunta dejstvovala i radila, ali nije bilo građanskog rata u Grčkoj i ponovo je u Grčkoj uspostavljenja,

na miran način, demokratija. Nijesam siguran da bi to rješenje i to moje oprijedjenje takvo bilo dobro, ali vjerovatno bih ja tako uradio.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, moramo da završimo sa radom za danas, zato što od 14.15 ovde počinje drugo suđenje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Samo još jedno pitanje, da bih ovo šta je pokrenuo gospodin Bonomi razjasnio. Da li mogu, gospodine Robinson?

SUDIJA ROBINSON: Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ova tačka 5 kaže: "Budući da nisu obezbeđeni uslovi za sprovođenje naredbe Predsedništva SFRJ od 9. januar, dobro bi bilo da se pročita iz prethodnog dokumenta šta je ta naredba Predsedništva SFRJ od 9. januara. To je naredba Predsedništva o razoružanju i rasformiranju nelegalnih oružanih sastava. To znači, pošto nije prihvaćena naredba o razoružavanju i rasformiranju sastava, oni kažu da neće moći da snose odgovornost da to urade, jer inače da su to radili mimo naredbe, radili bi nezakonito, jer to oni tada kažu. Da li je to ispravno ili ne, ali ta naredba je odbijena. Je li to bila činjenica?"

SVEDOK KOSTIĆ – ODGOVOR: To je upravo takva činjenica. Ja sam zato i kazao da bih se ja u takvoj situaciji, kao ministar odbrane, drugačije ponio, pa makar i to djelovalo nezakonito, ali suočen sa takvim ozbiljnim problemima i prijetnjom građanskog rata, u pat poziciji, kada civilna vlast ne može doneti odgovarajuće rješenje, može biti da bih ja povukao drugačiji potez.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro. Hvala. Razumeo sam, gospodine Robinson, da moramo sada da prekinemo.

SUDIJA ROBINSON: Hvala. Nastavljamo sa radom u sredu 1. februara u 9.00.